

unius animae negotio minor est. Civem Romanum fieri olim magni pretii res erat, civem coelorum fieri quanti erit? Qui errantem ovem reducit ad ovile, si illa ovis a vita discedat, magnum sibi apud Deum advocatum legavit. *Infer digitum tuum huc, et vide manus meas, et offer manus tuam, et mille in latus meum; et noli esse incredulus, sed fidelis.* Felix manus quae Dominici pectoris secreta rimavit. Quas divitias non intus invenit? Ab illo pectore arcana coelestia Ioannes hauserat dormiendo. In illo, Thomas grandes thesauros reperit scrutando. Grandis illa schola, quae tales Discipulos facit. Inde alter super astra volans mira de Divinitate dictat, cum ait: *In principio erat Verbum, et Verbum erat apud Deum, et Deus erat Verbum.* Alter radio veritatis tactus, sublimiter exclamat: *Dominus meus, et Deus meus, Dominus meus, et Deus meus.* Maior incredulitate confessio altius sonare non potuit: quidquid fides habet, brevi elogio comprehendit. O miram hominis perspicaciam! Hominem palpat, et Deum vocat. Aliud tetigit, aliud credidit. Si mille codices ederet, non ita Ecclesiae profuisset. Quam aperte, quam fideliter, quam nude Christum vocat Deum! O verbum Ecclesiae Dei utilissimum et necessarium! quo multae haereses et validissimae olim ab Ecclesia extirpatae sunt. Laudatus est Petrus, quia dixerat: *Tu es Christus Filius Dei vivi.* Expressit intonat Thomas: *Dominus meus, et Deus meus;* simplici verbo utramque naturam in Christo confessus. *Quia vidisti me Thoma credidisti; beati qui non viderunt et crediderunt.*

3261 Grandis ex hoc verbo nobis est consolatio, fratres. Quoties dicimus, quoties clamamus: O beati oculi! O tempora felicia! O saecula dulcia, quae tanta mysteria inspicere, ac videre meruerunt!

Ita est: *Beati oculi, qui vident quae vos videtis,* ait Dominus: *Sed et beati qui non viderunt, et crediderunt.* Fuit illud maioris solatii, hoc altioris meriti. Visio magis laetificat, fides amplius honorat. Quid magnum quod Petrus, et Andreas, et Thomas, et alii Apostoli, pro Domino quem viderant a mortuis vivum, et in coelo sublimatum, vitam exposuerint? An non altioris meriti videtur, pro non viso mori? Nisi quod Apostoli duplici hoc titulo beati sunt; et quod viderint Christum a mortuis surrexisse, et quod sic viderint, ut visio haec fidei meritum non evacuet: quae posteris relicta est in exemplum. Admiramur autem amplius aliorum fidem et constantiam, qui cum neque Christum, neque Apostolos viderint, apostolicae tamen fidei et perfectionis imitatores, et veluti haereditas sunt. Non sic stupeo, cum Petrum et Andream crucifixos video, sicut cum Laurentium inter prunas, et Sebastianum inter sagittas gloriantes inspecio. Unde Bernardus ad Fratres: Quid est quod vita vestra apostolicam repraesentet? Illi reliquerunt omnia in schola Salvatoris, sub eius praesentia congregati: vos autem non in praesentia, sed in absentia: non ad verba oris eius, sed ad vocem nuntiorum eius simile aliquid fecistis. Defendite vobis hanc praerogativam, fratres: quod illi ad visum et ad verbum, vos ad auditum et nuntium credidistis. Haec Bernardus. Et ipse Dominus per Prophetam, ut eos confunderet, qui videntes Christum increduli fuerunt, inquit: *Populus quem non cognovi, servavit mihi, in auditu auris obediit mihi.* Et Petrus in canonica, commendans eos, qui cum Christum non vidissent, fidem apostolicam imitabantur, ait: *Quem cum non videritis, diligitis: in quem nunc quae non videntes creditis: credentes autem exultabitis laetitia inenarrabili, et glo-*

rificata: reportantes suam fidei vestrae, salutem animarum vestrarum. Haec de Evangelio.

Varia de Resurrectione Christi.

(EX S. BERNARDINO SENENSIS, VOL. II, SERM. 58).

3262 O Maria, quid spei, quid consilii, aut quid cordis erat tibi, ut sola remaneres ad monumentum? Tota enim amore Iesu ardebat, nihil de ipso in hac vita videbat: ubi eum quaerere nesciebat: ideo in dolore cordis fundebat lacrymas circa sepulcrum, ubi certa erat, quia quem prius dolerat defunctum, nunc dolebat ablatum: et iste dolor maior erat, quia nullam consolationem habebat: primo fuit causa doloris, quia vivum perdidit; sed de hoc aliquantulum consolationem habebat, quia mortuum se retinere ardebat.

3263 Nunc autem isto dolore consolari non poterat, quia vel corpus defuncti non inveniebat, et quia amor fervens impatiens est, et quiescere nescit, ac semper de novo sperat se reperire quod cupit, ideo dum fletet inclinavit se, et prospexit in monumentum. Secundum enim Gregor: Amanti enim semel appessisse non sufficit, quia vis amoris in tentatione multiplicat affectum inquisitionis; et secundum Augustinum: Iterum prospexit dolens, nec suis, nec suorum oculis facile putabat credendum esse: *Et tunc vidit duos Angelos in albis sedentes, unum ad caput, et unum ad pedes, ubi positum fuit corpus Iesu. Dicitur enim illi: Mulier, quid ploras?*

DOMINICA II. POST PASCHA

LECTIO SANCTI EVANGELII SECUNDUM IOANNEM.

Ioann. X, 11-16.

IN illo tempore: Dixit Iesus pharisaeis: Ego sum pastor bonus. Bonus pastor animam suam dat pro ovibus suis.

12. Mercenarius autem, et qui non est pastor, cuius non sunt ovēs propriae, vidit lupum venientem, et dimittit ovēs et fugit, et lupus rapit et dispergit ovēs:

13. mercenarius autem fugit, quia mercenarius est, et non perinet ad eum de ovibus.

14. Ego sum pastor bonus: et cognosco meas, et cognoscunt me meae.

15. Sicut novit me Pater, et ego agnosco Patrem: et animam meam pono pro ovibus meis.

16. Et alias ovēs habeo, quae non sunt ex hac ovili: et illas oportet me adducere, et vocem meam audient, et fiet unum ovile, et unus pastor.

Homilia S. Gregorii Papae.

HOMILIA XIV. IN EVANGELIO, Habita ad populum in basilica beati Petri apostoli, Dominica secunda post Pascha.

3264 **A**UDISTIS, fratres charissimi, ex lectione evangelica eruditionem vestram, audistis et periculum nostrum. Ecce enim is, qui non ex accidenti dono, sed essentialiter bonus est, dicit: *Ego sum pastor bonus.* Atque eiusdem bonitatis formam, quam nos imitemur, adiungit dicens: *Bonus pastor animam suam ponit pro ovibus suis.* Fecit quod monuit, ostendit quod iussit. Bonus pastor pro ovibus suis animam suam posuit, ut in sacramento nostro corpus suum et sanguinem verteret, et ovēs quas redemerat, carnis suae alimento satiaret. Ostensa nobis est de contemptu mortis via quam sequamur, apposita est forma cui imprimamur. Primum nobis est exteriora nostra misericorditer ovibus eius impendere: postremum vero, si necesse sit, etiam mortem nostram pro eisdem ovibus ministrare. A primo autem hoc minimo pervenitur ad postremum maius. Sed cum incomparabiliter longe sit melior anima qua vivimus, terrena substantia quam exterius possidemus: qui non dat pro ovibus substantiam suam, quando pro his daturus est animam suam? Et sunt nonnulli, qui dum plus terrenam substantiam quam ovēs diligunt, merito nomen pastoris perdunt. De quibus protinus subditur: *Mercenarius autem, et qui non est pastor, cuius non sunt ovēs propriae, videt lupum venientem, et dimittit ovēs, et fugit.*

3265 Non pastor, sed mercenarius vocatur, qui non pro amore intimo ovēs Dominicas, sed ad temporales mercedes pascit. Mercenarius quippe est, qui locum quidem pastoris tenet, sed lucra animarum non quaerit: terrenis commodis inhiat, honore praelationis gaudet, tem-

poralibus lucris pascitur, impensa sibi ab hominibus reverentia lactatur. Ista sunt etenim mercedes mercenarii, ut pro eo ipso, quod in regimine laborat, hic quod quaerit inveniat, et ab haereditate gregis in posterum alienus existat. Utrum vero pastor sit, an mercenarius, cognosci veraciter non potest, si occasio necessitatis decet. Tranquillitatis enim tempore, plerumque ad gregis custodiam sicut verus pastor, sic etiam mercenarius stat; sed lupus veniens indicat, quo quisque animo super gregis custodiam stabat. Lupus etenim super oves venit, cum quilibet iniustus et raptor, fideles quosque atque humiles opprimit. Sed is qui pastor esse videbatur et non erat, relinquit oves et fugit: quia dum sibi ab eo periculum metuit, resistere eius iniustitiae non praesumit. Fugit autem non mutando locum, sed subtrahendo solatium. Fugit, quia iniustitiam vidit, et tacuit. Fugit, quia se sub silentio abscondit. Quibus bene per Prophetam dicitur: *Non ascendistis ex adverso, neque opposuistis murum pro domo Israel, ut staretis in praelio in die Domini* (EZECH. XIII, 5). Ex adverso quippe ascendere est quibuslibet potestatibus prave agentibus rationis libera voce contraire. Et in die Domini pro domo Israel in praelio stamus ac murum opponimus, si fideles innocentes contra perversorum iniustitiam ex iustitiae auctoritate vindicamus. Quod quia mercenarius non facit, cum venientem lupum viderit, fugit.

3266 Sed est alius lupus, qui sine cessatione quotidie non corpora, sed mentes dilaniat, malignus videlicet spiritus: qui caulas fidelium insidians circum, et mortes animarum quaerit. De quo lupo mox subditur: *Et lupus rapit, et dispergit oves*. Lupus venit, et mercenarius fugit: quia malignus spiritus mentes fidelium in tentatione dilaniat, et is qui locum pa-

storis tenet, curam sollicitudinis non habet. Animae pereunt, et ipse de terrenis commodis lactatur. Lupus rapit et dispergit oves, cum alium ad luxuriam pertrahit, alium ad avaritiam accendit, alium in superbiam erigit, alium per iracundiam dividit; hunc invidia stimulat, illum in fallacia supplantat. Quasi ergo lupus gregem dissipat, cum fidelium populum diabolus per tentationes necat. Sed contra haec mercenarius nullo zelo accenditur, nullo fervore dilectionis excitatur: quia dum sola exteriora commoda requirit, interiora gregis damna negligenter patitur. Unde et mox adiungitur: *Mercenarius autem fugit, quia mercenarius est, et non pertinet ad eum de ovibus*. Sola enim causa est ut mercenarius fugiat, quia mercenarius est. Ac si aperte diceretur: Stare in periculo ovium non potest, qui in eo quod ovibus praecet, non oves diligit, sed lucrum terrenum quaerit. Dum enim honorem amplectitur, dum temporalibus commodis lactatur, opponere se contra periculum trepidat, ne hoc quod diligit, amittat. Sed quia Redemptor noster culpas ficti pastoris innotuit, iterum formam, cui debeamus imprimi, ostendit dicens: *Ego sum pastor bonus*. Atque subiungit: *Et cognosco oves meas*, hoc est diligo, et cognoscunt me meae. Ac si patenter dicat: Diligentes obsequuntur. Qui enim veritatem non diligit, adhuc minime cognovit.

3267 Quia ergo audistis, fratres charissimi, periculum nostrum, pensate in verbis Dominicis etiam periculum vestrum. Videte si oves eius estis, videte si cum cognoscitis, videte si lumen veritatis scitis. Scitis autem dico, non per fidem, sed per amorem. Scitis dico, non ex credulitate, sed ex operatione. Nam idem ipse qui hoc loquitur Ioannes evangelista testatur, dicens: *Qui dicit se nosse*

Deum, et mandata eius non custodit, mendax est (I IOANN. II, 4). Unde et in hoc loco Dominus profinus subdit: *Sicut novit me Pater, et ego agnosco Patrem, et animam meam pono pro ovibus meis*. Ac si aperte dicat: In hoc constat, quia et ego agnosco Patrem, et cognoscor a Patre, quia animam meam pono pro ovibus meis: id est, ea charitate, qua pro ovibus morior, quantum Patrem diligam ostendo. Quia vero non solum Iudaeam, sed etiam gentilitatem redimere venerat, adiungit: *Et alias oves habeo, quae non sunt ex hoc ovili: et illas oportet me adducere, et vocem meam audient: et fiet unum ovile, et unus pastor*. Redemptionem nostram, qui ex gentili populo venimus, Dominus aspexerat, cum se adducere et alias oves dicebat. Hoc quotidie fieri, fratres, aspiciatis: hoc reconciliatis gentibus factum hodie videtis. Quasi enim ex duobus gregibus unum ovile efficit; quia Iudaicum et gentilem populum in sua fide coniungit, Paulo attestante, qui ait: *Ipsae sunt pax nostra, qui fecit utraque unum* (EPI. II, 14). Dum enim ad aeternam vitam ex utraque natione simplices eligit, ad ovile proprium oves deducit.

3268 De quibus profecto ovibus rursum dicit: *Oves meae vocem meam audient, et ego cognosco eas, et sequuntur me, et ego vitam aeternam do eis* (IOANN. X, 27). De quibus et paulo superius dicit: *Per me si quis introierit, salvabitur, et ingredietur, et egredietur, et pascua inveniet* (Ibid. V, 9). Ingridietur quippe ad fidem, egredietur vero a fide ad speciem, a credulitate ad contemplationem: pascua autem inveniet in aeterna refectioe. Oves ergo eius pascua inveniunt; quia quisquis illum corde simplici sequitur, aeternae viriditatis pabulo nutritur. Quae autem sunt istarum ovium pascua, nisi interna gaudia semper virentis paradisi?

Pascua namque electorum sunt, vultus praesens Dei: qui dum sine defectu conspicitur, sine fine mens vitae cibo satiat. In istis pascuis de aeternitatis satietate laetati sunt, qui iam laqueos voluptuosae temporalitatis evaserunt. Ibi hymnidici angelorum chori: ibi societas supernorum civium. Ibi dulcis solemnitas a peregrinationis huius tristi labore redeuntium. Ibi providi prophetarum chori; ibi iudex apostolorum numerus; ibi innumerabilem martyrum victor exercitus, tanto illic laetior, quanto hic durius afflictus; ibi confessorum constantia, praemii sui perceptione consolata; ibi fideles viri, quos a virilitatis suae robore voluptas saeculi emollire non potuit; ibi sanctae mulieres, quae cum saeculo et sexum vicerunt; ibi pueri, qui hic annos suos moribus transcendunt; ibi senes quos hic et aetas debiles reddidit, et virtus operis non reliquit.

3269 Quae ramus ergo, fratres charissimi, haec pascua, in quibus cum tantorum civium solemnitate gaudeamus. Ipsa nos laetantium festivitas invitet. Certe sicubi populus nundinas celebraret, si ad aliquid ecclesiae dedicationem denuntiata solemnitate concurreret, festinarem omnes simul inveniri, et interesse unusquisque satageret: gravi se damno afflictum crederet, si solemnitatem communis laetitiae non videret. Ecce, in coelestibus electorum civium laetitia agitur, vicissim de se omnes in suo conventu gratulantur, et tamen nos, ab amore aeternitatis tepidi, nullo desiderio ardemus, interesse tantae solemnitati non quacrimus: privamur gaudiis, et lacti sumus. Accendamus ergo animum, fratres, recalescat fides in id quod credit; inardescant ad superna nostra desideria: et sic amare, iam ire est. Ab internae solemnitatis gaudio nulla nos adversitas revocet, quia et si quis ad

locum propositum ire desiderat, eius desiderium quaelibet via asperitas non immutat. Nulla nos prosperitas blandiens seducat, quia stultus viator est, qui in itinere amoena prata conspiciens, obliviscitur ire quo tendebat. Toto ergo desiderio ad supernam patriam animus anhelet, nil in hoc mundo appetat, quod constat quia citius relinquat: ut si coelestis Pastoris veraciter oves sumus, quia in viae delectatione non figimur, aeternis pascuis in perventione satiemur.

Varia de Resurrectione Christi.

(EX S. BERNARDINO SENESE, VOL. II, SERM. 58.)

3270 Maria, multam consolationem invenisti: et forte tibi melius contigit, quam sperasti. Nam tu quaerebas unum, et duos invenisti, et vidisti quaerebas mortuum, et illos reperisti vivos qui de te curam videbantur habere, et voluit dolorem tuum lenire. Ille vero quem quaeris, dolorem tuum videtur negligere, lacrymas tuas non videtur respicere, vel curare: vocas eum, et non audis: quaeris illum, et non invenis: pulsas, et non aperit: sequeris illum, et fugit! heu, quid est hoc? heu, quam magna mutatio! heu, quomodo mutata est res in contrarium: iste Iesus recessit: olim diligebat te: olim te a Pharisaeo defendebat, et a sorore tua dulciter excusabat: olim te laudabat, quando pedes suos, unguento ungebatur, et lacrymis rigabas, et capillis tergebatur, dolorem tuum mulcebat, peccata tua dimittebat: olim quaerebat te: quum adesses, vocabat te: quum vero desesses, mandat tibi per sororem tuam, ut ad se veniret.

3271 O magister bone, quum vidisti eam plorantem, lacrymatu es: denique per dilectionem eius, quia multum diligebat te, fratrem suum Lazarum resuscitasti, et pianctum huius dilectricis tuae in gaudium convertisti. O dulcissime magister, quid post haec in te peccavit haec discipula tua; aut in quo postea offendit dulcedinem cordis tui, quia sic recessit ab ea? Nos post hoc nullum peccatum aliud de ea audivimus, nisi quia valde mane ad monumentum venit, ante omnes ferens unguenta, quibus ungeret corpus tuum. Et quum te non invenisset in monumento, occurrit, et nunciavit discipulis tuis. Illi venerunt, viderunt, et abierunt: haec autem stat et plorat: si hoc peccatum est, negare non possumus quin ipsa hoc fecerit; si autem peccatum non est, sed amor, et desiderium,

quod de te habet, quare sic recessit ab ea? et abscondit te, tu qui dicis: *Diligentes me diligo, et qui mane vigilaverit ad me, inveniet me*; ergo mulier ista quae diligit te, et valde mane vigilat ad te, cur non invenit te?

FERIA SECUNDA

Homilia S. Thomae a Villanova.

CONCL. IN DOM. II. POST PASCHA.

3272 Rex Dominus unquam se laudavit. In hoc autem Evangelio determinat laudare se ipsum. De quo, Domine, laudas te? Poteras de genere: quia Filius Dei. De potentia: quia Rex saeculorum. De divitiis: quia omnia tua sunt. Non de hoc; sed quid ait: *Ego, inquit, sum Pastor bonus*. Vide quomodo confunditur nostra stultitia. Pastores contemptibiles sunt apud nos. Et de hoc tamen se iactat. Sed audite probatione: *Bonus Pastor animam suam dat pro ovibus suis. Mercenarius autem, et qui non est Pastor, cuius non sunt oves propriae, videt lupum venientem et dimittit oves, et fugit: et lupus rapit et dispergit oves*. O quanti mercenarii sunt! Quare fugit? *Quia mercenarius est*. Talis est omnis qui propter reditus temporales curam gerit animarum. *Non pertinet ad eum cura de ovibus*, sed de re ditibus. Exemplum de daemonis pacto, cum aliquibus pastoribus. Accipe ovem; relinque mihi vellus et lanam. Tu quid vis? Animam. Ego volo reditus. Concludit daemon: *Da mihi animas: cetera tolle tibi*. Beatus ergo populus cui contigit, et datum est, optimum habere Praesidem. Regina Saba venit ad Salomonem, et ait illi: *Sit Dominus Deus tuus benedictus, cui complacuit, et posuit te super thronum Israel, eo quod dilexerit Dominus Israel in sempiternum, et constituit te Regem ut faceres iudicium et iustitiam*. Et Hiram Rex Tyri per litteras

quas miserat Salomoni: *Quia dilexit Dominus populum suum, idcirco te regnare fecit super eum*. Et addidit, dicens: *Benedictus Dominus Deus Israel qui fecit coelum et terram, qui dedit David Regi filium sapientem et eruditum et sensatum atque prudentem*.

3273 Quatuor condiciones boni Pastoris in littera. Prima, quia pascit oves. Secunda, quia cognoscit. Tertia, quia defendit. Quarta, quia congregat dispersas. Prima ibi: *Ego sum Pastor bonus*. Secunda ibi: *Et cognosco oves meas*. Tertia ibi: *Bonus Pastor animam suam ponit*. Quarta ibi: *Et fiet unum ovile et unus Pastor*. Istae fuerunt in Christo. Ideo potuit dicere: *Ego sum Pastor bonus*. De Prima: triplex pastus. Scilicet, corporalis, spiritualis, beatificus. Pascit corpus, providendo de necessariis: quomodo Deus creavit fructus, pisces, carnes, etc. ad pastum hominis. Psalmus: *Qui dat escam omni carni de diversitate fructuum secundum tempora*. Secundus pastus spiritualis sacrae doctrinae et sanctorum inspirationum; nam, *Non in solo pane vivit homo, sed in omni verbo quod procedit de ore Dei*. Sicut corpus sine cibo attenuatur, ita anima sine visitatione Dei. Moyses minabat oves ad interiora deserti. Moyses, littera legis; interiora, sensus mysticus, vel interiora deserti sunt internae consolationes, et desideria. O qualis pastus est in interioribus cordis! Tertius pastus beatificus: quo cibabat eos ex adipe frumenti, inebriando illos torrente voluptatis suae praesentiae. *Adimplebis me laetitia cum vultu tuo*; id est, praesentia tua. O qualis pastus ille! Sponsa in Canticis: *Indica mihi quem diligit anima mea ubi pascas, ubi cubes in meridie*. Ecce hic pascis, sed tenuiter, sed non ad satietatem, sed in nocte. Pastum illum ego desidero quietum, ubi cubas, et meridianum. Hic periculis plena

sunt omnia: pascis, et quasi sollicitus es mei, ne peream. Ibi vero non est lupus, non est leo: ideo cubas. Hic mane pascis pastu doctrinae, nos tenebra carnis involutos; *sed mane transeat, decidat, induret, et arescat*; non satis est mihi iste cibus; ostende mihi *ubi pascas, ubi cubes in meridie*. Ezechiel trigesimo quarto capite: *In pascuis uberrimis pascam eas, et in montibus excelis Israel erunt pascua earum*; id est, Israelitae, de quibus dicitur: *Israel potestas eius*; Christus, mons. Corpus, mons. Anima, mons. Verbum, mons. Psalmus: mons Domini Christus. Mons coagulatus, corpus. Mons pinguis, pinguedine doctrinae, anima. *Mons in quo beneplacitum est Deo habitare, Verbum Dei*. Ecce in monte Domini montes tres; tres substantiae.

3274 Secunda conditio boni pastoris, quod agnoscat vultum pecoris sui. Contra Praelatos qui non resident. Deus omnes agnoscat, sed solas oves cognoscit scientia approbationis. Ad cognoscendas oves ponitur signum. *Signatum est super nos lumen vultus tui Domine: in quo credentes signati estis Spiritu promissionis sancto*. Ad Ephesios; et ad Corinthios: *Qui unxit nos Deus, qui et signavit nos, et dedit pignus spiritus in cordibus nostris*. Vultus quo cognoscit Deus, est Filius. Lumen, est Fides Christi. Ecce signum. Dic de caractere bestiae Apocalypsis: quomodo etiam sunt signatae perditionis oves. Figura Laban, et Iacob. Fecerunt pactum, ut oves unius coloris essent Laban, et oves multi coloris essent Iacob. Laban, adesto: significat diabolus. Iacob, Christum. Oves multi coloris per virtutum varietatem sunt Christi. Oves rudes, carentes multiplicitate virtutum, sunt Laban: quae solo carnali appetitu, et sensuali vestiuntur. Psalmus: *Circumdanda varietate*.

Sed dices: quomodo fiet anima multi 3275

coloris? Audi prudentiam Iacob: assumpsit virgas, et posuit eas in canalibus, et decorticavit a parte superiori; et in ipso conceptu prolis videbant oves virgas, et concipiebant maculosas. Quae sunt virgae nisi rationales sensus a parte superiori; id est, quae in portione superiori sunt decorticae? Quia cogitatio, desiderium, spes omnis libera sunt sine carnis, vel terrena negligentiae cortice. Portio vero interior animae activa, ista est viridis, ut, scilicet, cogitatio nuda Deum contempletur, et operatio viridis proximo subveniat. Sit ergo mens pura ut Deum contempletur, et diligit; et actio viridis, ut proximum fovat, et delectet. Sed oportet eas ponere in canalibus. Canales sunt fontes illi, de quibus fluxit nobis aqua viva, de fontibus *Salvatoris*. Canales abundantes sanguine, plagae illae pretiosae. Ecce, si vis ut bona cogitatio concipiat bonum desiderium, bonam operationem; pone virgas in canalibus. Ecce quando desideras poenitere, servire Deo, contemnere propolis saeculum; venit daemon, rapit verbum sanctum de corde tuo, ponit multas difficultates in poenitentia et obstaculo. Ecce non vales concipere, nec conceptum parere: *Venerunt filii usque ad partum*, et non est virtus in parturiente. Ecce remedium: pone virgas in canalibus et contemplare, et concipies. Ecce fige desideria sancta, et sanctas cogitationes in passione Domini, et non erunt steriles. Cogita, quid passus est Christus pro te, et erit tibi facile omnia sustinere pro Christo. Apostolus: *Recogitate eum, qui talem adversus semetipsum recepit contradictionem, ut non deficiatis*.

3276 Tertia conditio boni Pastoris est, ut defendat oves. Figura David: rapiebat praedam de leone et de urso. *Pascebat*, inquit Sauli, *servus tuus patris sui gregem, et veniebat leo vel ursus, et tollebat*

*arictem de medio gregis: et persequabar eos, et percutiebam, eruebamque de ore eorum: et illi consurgebant adversum me, et apprehendebam mentum eorum, et suffocabam, interficiebamque eos. Nam leonem et ursum interfeci ego servus tuus: Erit igitur et Philisthaeus hic incircumciscus, quasi unus ex eis. Ecce David, manu fortis, Christus est. Hic primo fuit pastor, postea Rex. Quare, Domine? Si vis facere David Regem, nutriatur apud Principes, discat mores et consuetudines aulicas. Quomodo nutritur in agro, qui debet praesidere in regno? Figura fuit Christi: nam, primo fuit pastor ovium, ut postea per potentiam regnaret. Hic, veniente urso, rapit praedam, quoties incircumciscus peccatorem de faucibus daemonis rapit. Fecit hoc Christus in morte, facit hoc quotidie in Sacramento Poenitentiae. Iob: *In sudibus perforabit nares eius*.*

3277 Quarta conditio est: congregare in unum. *Ioannis undecimo. Iesus moriturus erat, ut Filios Dei qui erant dispersi congregaret in unum*. Ezechielis trigesimo septimo. Duae virgae in unam redactae. Beda super Epistolam ad Philippenses capite primo: Ex fructibus cognoscuntur Pastoris conditiones. Prima: cognoscit oves, et cognoscitur ab eis; cognoscit vultum pecoris sui, id est, conscientiam. Cognoscitur: quia eius eleemosynas, et beneficia recipiunt. Secunda conditio: ponit animam pro ovibus. Tertia: intrat per ostium. Mercenarii duae conditiones. Prima fugit, non defendit oves. Secunda: quia mercenarius est, non pertinet ad eum de ovibus, sed de lucro. Furs tres conditiones. Prima: rapit, etiam quae sibi non debentur. Secunda: deglutit. Tertia: non intrat per ostium, sed per simoniam. Videant nunc qui regunt Ecclesiam, quid horum ad se pertinet.

Varia de Resurrectione Christi.

(EX S. BERNARDINO SENENSIS, VOL. II, SERM. 58).

3278 **S**ibi consolatio Angelorum. Mane cum illis, illos interroga, si forte sciant quid factum est de illo quem quaeris, et quem ploras: ego certe credo quod ipsi ad hoc venerunt, ut de hoc ipso testimonium periberent, et credo quod ipse quem ploras miserit eos pro se, et pro te, ut annuncient resurrectionem suam, et consolentur deplorationem tuam. *Dicunt ei: Mulier quid ploras?* quae est tanti causa doloris? non abscondas a nobis lacrymas tuas, aperi nobis animum tuum, et nos indicabimus tibi desiderium tuum.

3279 Dicit eis velut familiaribus suae mentis ac scientibus vota plauctusque: *Tulerunt Dominum meum*, ipsum solum quaero, ipse solus potest me consolari: *sed nescio ubi posterunt eum*: circumspicio si videam illum, et non video: vellem invenire locum ubi positus est, et non invenio: heu me miseram, quid agam, quo ibo: quo abiit dilectus meus? quaesivi eum in monumento, et non inveni: vocavi, et non respondit mihi: heu me! ubi quaeram illum, ubi eum inveniam? surgam certe, et circumibo omnia loca quae potero, non dabo somnum oculis meis, *donec inveniam quem diligit anima mea*. Effundite lacrymas oculi mei, plorate, et nolite deficere, ambulante pedes mei et discurrite, et nolite quiescere.

3280 Heu, heu, heu mihi quo abiit gaudium, ubi latet amor meus? sed quid faciam, ut eum inveniam? quo me vertam, ad quem ibo, a quo consilium petam, quem percunctor? quis mei miserabitur? quis indicabit mihi quem diligit anima mea? ubi positus est amor meus, ubi cubat, ubi quiescit? quaeso nuntiate illi, qui amore languo, dolore deficio, nec est dolor sicut dolor meus: revertere dilecti mi, revertere dilecte votorum meorum, revertere consolatio mea: *redde mihi lacrimam salutaris praesentiae tuae: ostende mihi faciem tuam, sonat vox tua in auribus meis: vox enim tua dulcis, et facies tua decora*.

FERIA TERTIA

Homilia S. Augustini Episcopi.

IN EVANG. IOANN. TRACT. 46.

3281 **Q**UOENS Dominus Iesus ovibus suis et praesentibus et futuris, quae tunc aderant; quia erant ubi iam oves eius erant, quae futurae erant eius oves: item praesentibus et

futuris et illis et nobis, et quotquot etiam post nos fuerint oves eius, quis ad eas missus esset, ostendit. Omnes ergo audiunt vocem pastoris sui dicentis: *Ego sum pastor bonus*. Non adderet *bonus*, nisi essent pastores mali. Sed pastores mali, ipsi sunt fures et latrones: aut certe, ut multum, mercenarii. Omnes enim hic personas quas posuit, requirere, distinguere, nosse debemus. Aperuit enim iam duas res Dominus, quas quodammodo clausas proposuerat: iam scimus quia ostium ipse est, scimus quia pastor ipse est. Fures et latrones qui sint, in hesternae lectione patefactum est; hodie autem audivimus mercenarium, audivimus et lupum: heri nominatus est et ostiarius. In bonis ergo ostium est, ostiarius, pastor et oves: in malis fures et latrones, mercenarii, lupus.

Ostium Dominum Christum accipimus, 3282 pastorem ipsum: ostiarium quem? Haec enim duo ipse exposuit, ostiarium nobis reliquit quaerendum. Et quid ait de ostiario? *Huic*, inquit, *ostiarium aperit* (IOANN. x, 3). Cui aperit? pastori. Quid aperit pastori? Ostium. Et quis est ipsum ostium? Ipse pastor. Numquid si Dominus Christus non exposuisset, non ipse dixisset, *Ego sum pastor*, et, *Ego sum ostium*, aunderet quisquam nostrum dicere quod ipse Christus sit et pastor et ostium? Si enim diceret, *Ego sum pastor*, et non diceret, *Ego sum ostium*: quaesituri eramus quid esset ostium, et forte aliud putantes ante ostium remansuri. Gratia illius et misericordia nobis exposuit pastorem, seipsum dixit; exposuit ostium, seipsum dixit: ostiarium quaerendum nobis reliquit. Quem nos dicturi sumus ostiarium? Quemlibet invenerimus, cavendum est ne maior existimetur quam ipsum ostium: quia ostiarius in domibus hominum maior

est ostio. Ostiarius enim ostio, non ostium praepositur ostiario; quia ostiarius ostium, non ostium custodit ostiarium. Non audeo dicere aliquem ostio maiorem, audivi enim iam quid sit ostium: non me latet, non sum dimissus coniecturae meae, non mihi humana est relaxata suspicio; Deus dixit, veritas dixit, mutari non potest quod immutabilis dixit.

3283 Dicam ergo in huius profunditate quaestionis quid mihi videatur: eligat unusquisque quod placet; pie tamen sentiat, sicuti scriptum est: *Sentite de Domino in bonitate, et in simplicitate cordis quaerite illum* (SAP. I, 1). Ostiarium forte ipsum Dominum debemus accipere. Multo sunt enim inter se diversa in rebus humanis pastor et ostium, quam ostiarius et ostium; et tamen Dominus et pastorem se dixit, et ostium. Cur ergo non intelligamus ipsum et ostiarium? Si enim consideremus proprietates, Dominus Christus nec pastor est, sicut consuevimus nosse et videre pastores; nec ostium est, non enim eum faber fecit; si autem secundum aliquam similitudinem et ostium et pastor est, audeo dicere, et ovis est: ovis nempe sub pastore est, tamen ille et pastor est et ovis. Ubi est pastor? Ecce hic habes, lege Evangelium: *Ego sum pastor bonus*. Ubi est ovis? Interroga Prophetam: *Sicut ovis ad immolandum ductus est* (Is. LIII, 7). Interroga amicum sponsi: *Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccatum mundi* (IOANN. I, 29). Adhuc aliquid secundum istas similitudines mirabilium sum dicturus. Et agnus enim et ovis et pastor inter se amica sunt, contra leones autem a pastoribus oves custodiri solent; et tamen de Christo, cum sit ovis et pastor, legitimus dictum: *Vitula leo de tribu Iuda* (APOC. V, 5). Haec omnia, fratres, secundum similitudines,

accipite, non secundum proprietates. Sollemus videre pastores sedere supra petram, et inde commissa sibi pecora custodire: utique melior pastor quam petra, super quam sedet pastor; et tamen Christus et pastor et petra. Totum hoc secundum similitudinem. Proprietatem autem si quaeras a me: *In principio erat Verbum et Verbum erat apud Deum, et Deus erat Verbum*. Si quaeras a me proprietatem; Filius unicus de Patre in aeternum ab aeterno genitus: aequalis gignenti, per quem facta sunt omnia, cum Patre incommutabilis, et accepta forma hominis non mutatus, ex incarnatione homo, filius hominis et Filius Dei. Hoc totum quod dixi, non similitudo, sed res est.

3284 Non ergo pigeat nos, fratres, secundum quasdam similitudines ipsum accipere ostium, ipsum ostiarium. Quid est enim ostium? Qua intramus. Quis est ostiarius? Qui aperit. Quis ergo se aperit, nisi qui se ipsum exponit? Ecce Dominus dixerat ostium, non intellexeramus; quando non intelleximus, clausum erat: qui aperuit, ipse est ostiarius. Nulla est ergo necessitas aliquid aliud quaerere, nulla necessitas: sed fortasse est voluntas. Si est voluntas, noli exorbitare, noli a Trinitate discedere. Si personam aliam quaeris ostiarii, Spiritus sanctus occurrat: non enim dedignabitur ostiarius esse Spiritus sanctus, quando ipsum ostium esse dignatus est Filius. Vide ostiarium forte Spiritum sanctum; ipse Dominus discipulis suis de Spiritu sancto, dicit: *Ipsae vos docebit omnem veritatem* (IOANN. XVI, 13). Ostium quid est? Christus. Quid est Christus? Veritas. Quis aperit ostium, nisi qui docet omnem veritatem?

De mercenario autem quid dicimus? 3285 Non in bonis hic commemoratus est. *Pastor bonus, ait, animam suam dat pro*

ovibus. Mercenarius et qui non est pastor, cuius non sunt oves propriae, videt lupum venientem, et dimittit oves et fugit; et lupus rapit et dispergit oves (IOANN. X, 11, 12). Non hic bonam personam mercenarius gerit, et tamen in aliquo utilis est: nec mercenarius diceretur, nisi acciperet a conducente mercedem. Quis est ergo mercenarius et culpabilis et necessarius? Hic vero, fratres, luceat nobis ipse Dominus, ut mercenarios intelligamus, et mercenarii non simus. Quis est ergo mercenarius? Sunt in Ecclesia quidam praepositi, de quibus Paulus apostolus dicit: *Sua quaerentes, non quae Iesu Christi* (PHILIPP. II, 21). Quid est, *sua quaerentes*? Non Christum gratis diligentes, non Deum propter Deum quaerentes, temporalia commoda consecretantes, lucris inhiantes, honores ab hominibus appetentes. Haec quando amantur a praeposito, et propter haec servitur Deo; quisquis est talis, mercenarius est, inter filios se non computet. De talibus enim et Dominus dicit: *Amen dico vobis, perceperunt mercedem suam* (MATTH. VI, 5). Audi de Timotheo sancto quid dicat apostolus Paulus: *Spero autem in Domino Iesu Timotheum cito mittere vobis, ut et ego bono animo sim, cum cognovero quae circa vos sint: neminem enim habeo unanimum, qui germane de vobis sollicitus sit. Omnes enim sua quaerunt, non quae Iesu Christi* (PHILIPP. II, 19-21). Inter mercenarios pastor ingemuit: quaesivit aliquem qui sinceriter diligeret gregem Christi, et circa se in eis, qui cum illo eo tempore fuerant, non invenit. Non enim in Ecclesia Christi tunc praeter Paulum apostolum et Timotheum nemo erat, qui germane de grege sollicitus esset: sed contingerat, ut eo tempore, quo Timotheum misit, circa se alium de filiis non haberet; sed soli

mercenarii cum illo essent, *sua quaerentes, non quae Iesu Christi*. Et tamen ipse germane de grege sollicitus, maluit filium mittere, et inter mercenarios remanere. Invenimus et mercenarios, non eos discutit nisi Dominus; qui cor inspicit, ipse discutit: tamen aliquando intelliguntur a nobis. Non enim frustra dixit ipse Dominus etiam de lupis: *Ex fructibus eorum cognoscetis eos* (MATTH. VII, 16). Multos interrogant tentationes, et tunc apparent cogitationes: multi autem latent. Habeat ovile Domini praepositos, et filios et mercenarios. Praepositi autem qui filii sunt, pastores sunt. Si pastores sunt, quomodo unus pastor, nisi quia sunt illi omnes unius membra pastoris, cuius sunt oves propriae? Nam et ipsi membra sunt ipsius unius ovis; *quia sicut ovis ad immolandum ductus est* (Is. LIII, 7).

3286 Audite autem, quia et mercenarii necessarii sunt. Multi quippe in Ecclesia commoda terrena sectantes, Christum tamen praedicant, et per eos vox Christi auditur; et sequuntur oves non mercenarium, sed vocem pastoris per mercenarium. Audite mercenarios ab ipso Domino demonstratos: *Scribae, inquit, et pharisaei cathedram Moysi sedent; quae dicunt facite, quae autem faciunt, facere nolite* (MATTH. XXIII, 2 s.). Quid aliud dixit, nisi, per mercenarios vocem pastoris audite? Sedendo enim cathedram Moysi legem Dei docent: ergo per illos Deus docet. Sua vero illi si velint docere, nolite audire, nolite facere. Certe enim tales sua quaerunt, non quae Iesu Christi: nullus tamen mercenarius ausus est dicere populo Christi: *Tua quaere, non quae Iesu Christi*. Quod enim facit male, non praedicat de cathedra Christi: inde laedit unde mala facit, non unde bona dicit. Botrum carpe, spinam cave. Bene, quia intellexistis;

sed propter tardiores dicam hoc idem planius. Quomodo dixi, Botrum carpe, spinam cave; cum Dominus dicat: *Numquid colligunt de spinis uvam, aut de tribulis ficum?* (MATTH. VII, 16). Verum est omnino; et tamen etiam verum ego dixi, Botrum carpe, spinam cave. Quia botrus aliquando de radice vitis exortus, pendet in sepe, crescit palmes, inseritur spinis, et portat fructum spina non suum. Non enim spinam vitis attulit, sed spinis palmes incubuit. Noli interrogare nisi radices. Quaere radicem spinæ, extra invenis a vite; quaere originem uvæ, vitis hanc protulit ex radice. Cathedra ergo Moysi vitis erat: Phariseorum mores spinæ erant. Doctrina vera per malos, palmes in sepe, botrus inter spinas. Cautè lege, ne dum quaeris fructum, laceres manum; et cum audis bona dicentem, ne imiteris mala facientem. Quæ dicunt facite, legite uvas: quæ autem faciunt, facere nolite, cavete spinas. Etiam per mercenarios vocem pastoris audite, sed nolite esse mercenarii, cum sitis membra pastoris. Ipse autem Paulus sanctus apostolus, qui dixit: *Neminem habeo qui germane de vobis sollicitus sit, omnes enim sua quaerunt, non quæ Iesu Christi*: alio loco inter mercenarios filiosque distinguens, videte quid dixerit: *Quidam per invidiam et contentionem; quidam vero et per bonam voluntatem Christum prædicant; quidam ex charitate, scientes quia in defensionem Evangelii positus sum; quidam vero et per contumeliam Christum annuntiant, non caste, existimantes tribulationem suscitari vinculis meis* (PHIL. I, 15, ss.). Isti mercenarii erant, Paulo apostolo invadebant. Quare invadebant, nisi quia temporalia requirebant? Sed quid adiungat, attendite: *Quid enim, dum omni modo, sive occasione, sive veritate Christus annuntietur? Et in hoc gaudeo,*

sed et gaudebo. Veritas est Christus: veritas a mercenariis occasione annuntietur, veritas a filiis veritate annuntietur; filii æternam hæreditatem Patris patienter expectant, mercenarii temporalem mercedem conducentis festinanter exoptant: mihi humana gloria, cui mercenarios invidere video, minuatur; et tamen per linguas et mercenariorum et filiorum divina Christi gloria diffametur, cum sive occasione, sive veritate Christus annuntietur.

Vidimus qui sit etiam mercenarius. ³²⁸⁷ Quis est lupus, nisi diabolus? Et quid dictum est de mercenario? *Cum viderit lupum venientem, fugit: quia non sunt eius oves propriæ, nec ei cura est de ovibus* (IOANN. X, 12). Numquid talis erat apostolus Paulus? absit. Numquid talis Petrus? absit. Numquid talis ceteri apostoli, excepto Iuda filio perditionis? absit. Pastores ergo illi? plane pastores. Et unde unus pastor? Iam dixi, pastores, quia membra pastoris. Illo capite gaudebant, sub illo capite concordabant, uno spiritu in unius corporis compage vivebant: ac per hoc omnes ad unum pastorem pertinebant. Si ergo pastores, non mercenarii, quare fugiebant quando persecutionem patiebantur? Expone nobis, o Domine. Vidi in epistola fugientem Paulum: per murum in sporta submissus est, ut manus persequentis evaderet (II COR. XI, 33). Non ergo illi cura fuit de ovibus, quas lupo veniente deserebat? Fuit plane, sed eas pastori in coelo sedenti orationibus commendabat: se autem utilitati earum fugiendo servabat, sicut quodam loco ait: *Manere in carne necessarium propter vos* (PHILIPP. I, 24). Ab ipso namque pastore omnes audierant: *Si vos persecuti fuerint in una civitate, fugite in aliam* (MATTH. X, 23). Hanc nobis quæstionem Dominus dignetur exponere. Domine, tu di-

xisti eis, quos fideles pastores esse utique volebas, quos tua membra esse formabas, *Si vos persecuti fuerint, fugite*. Injuriam ergo illis facis, quando reprehendis mercenarios, qui vident lupum venientem et fugiunt. Rogamus indices nobis, quid habeat altitudo quæstionis: pulsemus, aderit qui aperiat se ostiarius ostii, quod est ipse.

³²⁸⁸ Quis est mercenarius, qui videt lupum venientem, et fugit? Qui sua quaerit, non quæ Iesu Christi: peccantem non libere audet arguere. Ecce nescio quis peccavit, graviter peccavit, increpandus est, excommunicandus est; sed excommunicatus inimicus erit, insidiabitur, nocebit cum poterit. Iam ille qui sua quaerit, non quæ Iesu Christi, ne perdat quod sectatur, humanæ amicitiae commoditatem, et inimicitiarum humanarum incurrit molestiam, tacet, non corripit. Ecce lupus ovi guttur apprehendit: diabolus fideli adulterium persuasit; tu taces, non increpas: o mercenarius, lupum venientem vidisti et fugisti. Respondet forte et dicit: Ecce hic sum, non fugi. Fugisti, quia tacuisti: tacuisti, quia timuisti, fuga animi, timor est. Corpore stetit, spiritu fugisti: quod ille non faciebat, qui dicebat: *Et si corpore absens sum, spiritu vobiscum sum* (COLOSS. II, 5). Quomodo enim spiritu fugiebat, qui etiam corpore absens fornicatoris litteris arguebat? Affectiones nostræ motus animorum sunt. Laetitia, animi diffusio; tristitia, animi contractio; cupiditas, animi progressio; timor, animi fuga est. Diffunderis enim animo, cum delectaris; contraheris animo, cum molestaris; progredieris animo, cum appetis; fugis animo, cum metuis. Ecce unde ille mercenarius viso lupo dicitur fugere. Quare? *Quia non est ei cura de ovibus* (IOANN. X, 12). Quare non est ei cura de ovibus? *Quia merce-*

narius est. Quid est, mercenarius est? Temporalem mercedem quaerens, et in domo in æternum non habitabit. Sunt hic adhuc quaerenda et discutenda vobiscum, sed onerare vos non est consilium. Dominica enim cibaria conservis ministramus: in pascuis Dominicis oves pascimus, et simul pascimur. Sicut non est negandum quod necessarium est, sic non est cor infirmum pabuli multitudinem praegravandum. Non sit ergo molestum Charitati vestrae, quia omnia quæ hic adhuc discutenda arbitror hodie non discutio: sed iterum nobis in nomine Domini diebus reddendi sermonis eadem lectio recitabitur, et sermone illo adiuvante tractabitur.

Varia de Resurrectione Christi.

(EX S. BERNARDINO SENESI, VOL. II, SERM. 58).

³²⁸⁹ QUOMIGITUR Maria sic doleret, sic fleret, atque hæc dixisset conversa retrorsum; secundum Chrys. super Ioannem, Angeli videntes Iesum adesse, propter reverentiam eius stupentes, et facies in assumptis corporibus immutantes in signum honoris surrexerunt. Quod videns Maria convertit se retrorsum ut videret quem Angeli reverebantur; et tunc sic conversa vidit Iesum stantem, et *nesciebat quia Iesus est. Et dixit ei Iesus: Mulier, quid ploras? quem quaeris? O desiderium animæ suæ, cur interrogas, Quid ploras? quem quaeris? Ipsa paulo ante oculis suis cum maximo tamen dolore animæ suæ viderat te spem suam suspendi in ligno: et tu nunc dicis quid ploras? Ipsa in die tertia viderat manus tuas quibus sæpe benedicta fuerat, et pedes tuos quos devotè osculata fuerat, et quos lacrymis rigaverat, clavibus affigi, et nunc tu dicis, Quid ploras?*

³²⁹⁰ Nunc insuper corpus tuum sublatum aestimat, ad quod ugendum ut se quodammodo consolaretur veniebat, et tu dicis, Quid ploras? quem quaeris? Tu ipse scis quia te solum quaerit, te solum diligit, pro te omnia contemnit, et tu dicis, Quem quaeris? Tu quidem, amorose Iesu, hanc mulierem mentis secreto tractu, magnanimo amore traxeras ad amorem. Tu invisæ catenæ suavis dilectionis ligaveras, quum purgasti peccata sua: tu repleas amore cor eius: tu signis, tu verbis, tu inspiratione interna commoveras mentem eius: tu suscepisti lacrymas eius, nec obruisti oscula labiorum eius.

Tu abscois omnis corruptibilis rei amore illam dimisisti, ut a te per omnia iret in pace: et nunc interrogas, Quem queris?

3291 Tu lacrymas ipsa vidente fudisti ad germanicum funus: tu interpellatus index eius, advocatus esse potius voluisti, ne impediatur dulcis contemplatio eius, quam illam sedere cognoscens ad tuos divinos pedes, pro te laborante sorore sua, tu tibi sibi dedisti gaudium sedem sempiternam: tu eam signis atque signatis tibi sancto amore per omnia colligisti, nunc vero privata solatis, repleta moestitia, imbuta angustiis.

FERIA QUARTA

Homilia S. Augustini Episcopi.
IN EVANG. IOANN. TRACT. 47.

3292 **Q**ui sermonem Dei nostri non solum libenter, sed etiam diligenter auditis, promissionis nostrae procul dubio meministis. Ipsa quippe lectio evangelica et hodie lecta est, quae lecta fuerat proximo Dominico die: propterea quoniam in quibusdam necessitatibus immorati, non potuimus omnia discutere, quae vestris sensibus debebamus. Proinde quae iam dicta atque tractata sunt, hodie non quaerimus: ne adhuc eadem repetendo, ad illa quae nondum dicta sunt pervenire minime permittamur. Nostis iam in nomine Domini qui sit bonus pastor, et quemadmodum pastores boni membra sint eius, et ideo pastor sit unus: nostis qui sit mercenarius ferendus; quis lupus et fures et latrones cavendi; quae sint oves; quod sit ostium quo et oves ingrediuntur et pastor; quomodo sit intelligendus ostiarius: nostis etiam quoniam quisquis non per ostium intraverit, fur est et latro, nec venit nisi ut furetur, et occidat, et perdat. Haec omnia dicta, sufficienter, quantum existimo, pertractata sunt. Hodie debemus dicere, quantum adjuvat Dominus (quoniam ipse Iesus Christus Salvator noster et

Pastorem se esse dixit et ostium, et Pastorem bonum dixit intrare per ostium), quomodo ipse per seipsum intret. Si enim nemo pastor bonus est, nisi qui per ostium intrat, et ipse est praecipue pastor bonus, et ipse est ostium; intelligere non possum, nisi et ipsum per seipsum ad oves suas intrare, et vocem suam illis dare, ut sequantur eum, quae intrantes et exeuntes pascha invenire, quod est vita aeterna.

Cito ergo dico. Ego quaerens intrare ad vos, id est, ad cor vestrum, Christum praedico: si aliud praedicem, per aliam partem conabor ascendere. Christus itaque mihi ianua est ad vos: per Christum intro, non ad parietes vestros, sed ad corda vestra. Per Christum intro, Christum in me libenter audistis. Quare Christum in me libenter audistis? Quia oves Christi estis, sanguine Christi comparati estis. Agnoscitis pretium vestrum: quod non a me datur, sed per me praedicatur. Ille quippe emit, qui pretiosum sanguinem fudit: pretiosus sanguis est illius sine peccato. Fecit tamen ipse etiam suorum sanguinem pretiosum, pro quibus dedit sanguinis pretium: nam si suorum sanguinem non faceret pretiosum, non diceretur: *Pretiosa in conspectu Domini mors sanctorum eius* (PSAL. cxv, 15). Itaque etiam quod ait: *Pastor bonus animam suam ponit pro ovibus*, non ipse unus hoc fecit: et tamen si illi qui fecerunt membra eius sunt, idem ipse unus hoc fecit. Ipse enim potuit facere sine illis, ipsi sine illo unde potuerunt, cum ipse dixerit: *Sine me nihil potestis facere* (IOANN. xv, 5). Hinc autem ostendimus quod et alii fecerint, quia ipse apostolus Ioannes, qui hoc quod audistis Evangelium praedicavit, in Epistola sua dixit: *Sicut Christus pro nobis animam suam posuit, sic et nos debemus animas pro fratribus*

ponere (I IOANN. III, 16). *Debemus* dixit: debitorum nos fecit, qui primus exhibuit. Ideo quodam loco scriptum est: *Si sederis coenare ad mensam potentis, sapienter intellige quae apponuntur tibi: et mitte manum tuam, sciens quia talia te oportet praeparare* (PROV. xxiii, 1 iuxta LXX). Mensa potentis quae sit, nostis; ibi est corpus et sanguis Christi: qui accedit ad talem mensam, praeparet talia. Et quid est, praeparet talia? Quomodo ipse pro nobis animam suam posuit, sic et nos debemus ad aedificandam plebem et asserendam fidem animas pro fratribus ponere. Ideo Petro quomodo facere volebat pastorem bonum, non in ipso Petro, sed in corpore suo ait: *Petre, amas me? pasce oves meas* (IOANN. xxi, 17). Hoc semel, hoc iterum, hoc tertio usque ad eius tristitiam. Et cum tantum interrogasset Dominus, quantum interrogandum esse iudicavit, ut ter confiteretur qui ter negaverat, et ei suas oves pasceudas tertio commendasset, ait illi: *Cum iunior esses, cingebas te, et ambulabas ubi volebas: cum autem senioris, extendes manus tuas, et alter te cinget, et ducel quo tu non vis*. Et exposuit evangelista quid Dominus dixerit: *Hoc autem, inquit, dixit, significans quia morte clarificaturus esset Deum*. Ad hoc ergo pertinet, *pasce oves meas*: ut ponas animam tuam pro ovibus meis.

3294 Iam illud quod ait: *Sicut novit me Pater, et ego agnosco Patrem* (IOANN. x, 15), quis nescit? Ipse enim agnoscit Patrem per se, nos per illum. Quia ipse per se agnoscit, novimus: quia et nos per illum, etiam hoc novimus: quia et hoc per illum novimus. Ipse enim dixit: *Deum nemo vidit unquam, nisi unigenitus Filius, qui est in sinu Patris, ipse enarravit* (Ibid. i, 18). Ergo et nos per ipsum, quibus enarravit. Item alibi ait: *Nemo novit Filium, nisi Pater: ne-*

que Patrem quisquam novit, nisi Filius, et cui voluerit Filius revelare (MATTH. xi, 27). Sicut ergo ipse per se novit Patrem, nos autem per illum novimus Patrem; sic intrat in ovile per semetipsum, et nos per ipsum. Ostium dicebamus per Christum nos habere ad vos; quare? Quia Christum praedicamus. Nos Christum praedicamus, et ideo per ostium intramus. Christus autem Christum praedicat, quia seipsum praedicat; et ideo pastor per seipsum intrat. Lumen cum alia monstrat, quae videntur in lumine, numquid aliquo alio indiget ut monstratur? Lumen ergo et alia demonstrat et seipsum. Quaecumque intelligimus, intellectu intelligimus; et ipsum intellectum unde nisi intellectu intelligimus? Numquid sic oculo carnis et alia vides et ipsum? Quamvis enim videant homines oculis suis, non tamen vident oculos suos. Oculus carnis alia videt, se non potest: intellectus autem et alia intelligit, et seipsum. Quomodo intellectus videt se, sic et Christus praedicat se. Si praedicat se, et praedicando intrat ad te, per se intrat ad te. Et ad Patrem ipse est ostium, quia non est qua veniatur ad Patrem, nisi per ipsum: *Unus enim Deus et unus mediator Dei et hominum, homo Christus Iesus* (I TIM. ii, 5). Verbo multa dicuntur: haec ipsa quae dixi, utique verbo dixi. Si velim dicere et ipsum verbum, unde dico nisi verbo? Ac per hoc per verbum et alia dicuntur, quae non sunt quod verbum; et ipsum verbum dici non potest, nisi per verbum. Adjuvante Domino exemplis abundavimus. Tenete ergo, quomodo Dominus Iesus Christus et ostium sit et pastor: ostium pandendo se, pastor intrando per se. Et quidem, fratres, quod pastor est, dedit et membris suis: nam et Petrus pastor, et Paulus pastor, et ceteri apostoli pastores, et

boni episcopi pastores. Ostium vero nemo nostrum se dicit, hoc sibi ipse proprium tenuit, qua intrent oves. Denique Paulus apostolus boni pastoris implebat officium, quando Christum praedicabat, quia per ostium intrabat. At ubi oves indisciplinae cooperunt facere schismata, et alia ostia sibi ponere, non qua intrarent ut congregarentur, sed qua errarent ut dividerentur, dicentes alii: *Ego sum Pauli*; alii, *ego sum Cephae*; alii, *ego Apollo*; alii, *ego Christi* (I Cor. 1, 12 ss.): expavescens ad eos qui dixerunt: *Ego sum Pauli*, tamquam clamans ad oves: Miserae quae itis? non sum ostium. *Nunquid Paulus*, inquit, *pro vobis crucifixus est? aut in nomine Pauli baptizati estis?* Qui vero dicebant, *Ego sum Christi*, invenerant ostium.

3295

De uno autem ovili et uno pastore iam quidem assidue soletis audire: multum enim commendavimus unum ovile praedicantes unitatem, ut per Christum omnes oves ingrederentur, et Donatum nulla sequeretur. Verumtamen unde hoc proprie dixerit Dominus, satis apparet. Loquebatur enim apud Iudaeos, missus autem fuerat ad ipsos Iudaeos, non propter quosdam immani odio pertinaces et perseverantes in tenebris, sed propter quosdam in ipsa gente quae dicit oves suas; de quibus ait: *Non sum missus nisi ad oves, quae perierunt domus Israel* (MATTH. XV, 24). Noverat etiam eos in turba furentium, et praevidebat in pace credentium. Quid est ergo: *Non sum missus nisi ad oves quae perierunt domus Israel*; nisi quia praesentiam suam corporalem non exhibuit nisi populo Israel? Ad gentes non perrexit ipse, sed misit; ad populum vero Israel et misit, et venit ipse; ut qui contemnebant, maius iudicium sumerent, quia et praesentia est illis exhibitia. Ipse Do-

minus ibi fuit, ibi matrem elegit, ibi concipi, ibi nasci, ibi sanguinem fundere voluit, ibi sunt vestigia eius, modo adorantur, ubi novissime stetit, unde ascendit in coelum: ad gentes autem misit.

3296

Sed forte aliquis arbitratur, quoniam non ipse ad nos venit, sed misit ad nos, non nos audisse vocem ipsius, sed vocem eorum quos misit. Absit: pellatur ista cogitatio de cordibus vestris: et in his quos misit ipse erat. Ipsum Paulum audi quem misit; ad gentes enim praecipue Paulum misit apostolum: et ait ipse Paulus terrenus non de se, sed de illo: *An vultis accipere experimentum eius qui in me loquitur Christi?* (II Cor. XIII, 3). Audite et ipsum Dominum: *Et alias oves habeo*, id est, in gentibus: *quae non sunt de hoc ovili*, id est, de populo Israel: *oportet me et illas adducere* (IOANN. XVI, 16). Ergo et per suos non alter adducit. Adhuc audi: *Vocem meam audient*. Ecce et per suos ipse loquitur, et per eos quos mittit vox eius auditur. *Ut sit unum ovile et unus pastor*. Duobus istis gregibus tamquam duobus parietibus factus est lapis angularis: (EPHES. II, 11-22). Ergo et ostium est, et lapis angularis: omnia per similitudinem, nihil horum proprie.

3297

Iam enim dixi et commendavi vehementer, et qui capiunt sapiunt, imo qui sapiunt, capiunt; et qui nondum intellectu sapiunt, fide teneant quod intelligere nondum possunt. Per similitudinem Christus multa est, quae per proprietatem non est. Per similitudinem et petra est Christus, et ostium est Christus, et lapis angularis est Christus, et pastor est Christus, et agnus est Christus, et leo est Christus. Quam multa per similitudines, et alia quae commemorare longum est! Si autem proprietates discutias rerum, quas videre consuevi, nec petra est, quia durus et sine sensu non

FERIA QUINTA

Homilia S. Bonaventurae Episcopi.
DOM. II. POST PASCHA SECOL. 3.

EGO sum pastor bonus, Ioannis 3300
decimo.

In hoc verbo describit se nobis Dominus Iesus ut *singularem* in discretionem, ibi: *Ego sum*; ut *fontalem* in subventionem, ibi: *pastor bonus*.

Circa totum nota, quod Dominus Iesus, Filius Dei, est: Verbum *increatedum* supportans universa, et in quantum talis pascit animas supermentaliter sublimando ad sapientiam sive ad lumina sapientiae. Verbum *increatedum* reparans humana, et in quantum huiusmodi pascit sacramentaliter reformando ad gratiam sive ad charismata gratiae. Verbum *inspiratum* sustentans intellectualia, et in quantum huiusmodi pascit spiritualiter informando ad iustitiam sive ad exercitia iustitiae.

In quantum ergo Verbum *increatedum* pascit supermentaliter sive sapientialiter per *splendores* intellectuales, qui habent concurrere in animam secundum reflexionem triplicis speculi: *archetypi*, id est mundialis machinae; *hierarchici*, id est intelligentiae createae; et *monarchici*, id est artis aeternae. Iob trigesimo nono: *Circumspicit montes pascuae suae et virentia quaeque perquirit*. Per *dulciores* affectuales, ad quos concurrunt primo devotiones, deinde exultationes, postea immissiones; Canticorum primo: *Indica mihi, ubi pascas, ubi cubes in meridie*, etc.

In quantum autem Verbum *increatedum* pascit sacramentaliter: per *sacramenta poenitentiae* confecta ex lacrymis compunctivis, compassivis et sursum activis; Psalmus: *Dominus regit me, et nihil mihi deerit*. In loco pascuae ibi me collocavit, super aquam refectiois educavit me.

est; nec ostium est, quia faber eum non fecit; nec lapis angularis est, quia non est ab structore compositus; nec pastor est, quia custos ovium quadrupedum non est; nec leo est, quia fera non est; nec agnus est, quia pecus non est. Omnia ergo ista per similitudinem. Quid ergo proprie? *In principio erat Verbum, et Verbum erat apud Deum, et Deus erat Verbum*. Quid de homine qui apparuit? *Et Verbum caro factum est, et habitavit in nobis* (IOANN. 1, 1-14).

Varia de Resurrectione Christi.

(EX S. BERNARDINO SENESI, VOL. II, SERM. 53).

TU quaeris, *Mulier, quid ploras?* Tu quidem in ea plantasti fidem qua te quaerit, tu in ea firmasti spem pro qua in te confidit, tu profertur radicasti in eius animo charitatem qua te diligit, tu rigas illam ut incrementum suscipiat in visibilibus aquis: charitas a te ipso diffusa, in te ipsum refusa, cum ad monumentum ligatam tenet et illam interrogas: quid ploras? tu causa quaestus, tu causa doloris, tu causa ploratus, tu inquietas illam, tu ab Angelis illam avertis, tu ipsam in pace vivere non sinis. Quid ergo, bone Iesu, interrogas diligenter atque dilectam, Quid ploras? quem quaeris? Dulcis magister et amor animae suae: ad quid quaeso provocas spiritum eius? tota manet in te, tota sperat in te, tota desperat de se.

Ita quaerit te, quia non est in se, sed propter te est extra se: quid ergo quaeris, Quid ploras, quem quaeris? An putas, quia dicat, Te ploro, te quaero, nisi tu prius inspiraveris, et dixeris in corde suo, Ego sum quem quaeris, quem ploras? An putas, qui ipsa cognoscat te, quamdiu volueris celare te? At illa aestimans, quia hortulamus esset, dixit illi: *Domine, si sustulisti eum dicito mihi, ubi posuisti eum, et ego tollam eum*. O dolor miserabilis, mulier ista doloris nube oblecta non vidit solem, qui mane surgens radiabat per fenestras eius, qui per aures cordis sui iam intrabat in animam suam.

Per sustentamenta Eucharistiae quibus reficit, amicabiliter, quia bonus; mirabiliter, quia magnus; oblectabiliter, quia opulentus; Ioannis decimo: *Ego sum ostium; per me si quis introierit, salvabitur et ingredietur et egredietur et pasca inveniet.*

3305 In quantum vero Verbum inspiratum pascit spiritualiter: per praesidia superangelica, angelica, subangelica; Isaiae quadragesimo: *Sicut pastor gregem suum pascit*, etc. Per exempla sanctitatis purificantia quoad se, purificantia quoad proximum, pacificantia quoad Deum Pastor enim debet esse pius, et Deo concilians et reconcilians; Psalmus: *Elegit Dominus David, servum suum*, etc. *pascere Iacob, servum suum, et Israel, haereditatem suam et pavit eos in innocentia cordis sui*, etc.; Ioannis ultimo: *Pasce... pasce... pasce.*

3306 Iesus pastor bonus pascit non solum sicut dictum est, Ecclesiam militantem, sed etiam Ecclesiam triumphantem. Nam pascit Seraphim et Apostolos amoribus aeternae et fontaliter vulnerativis sive sagittativis; Cherubim et Doctores et Prophetas aeternae et fontaliter irradiativis sive sapientificativis; Thronos et Patriarchas, Confessores alios excessibus aeternae et fontaliter quietativis sive satiativis; Dominiones et Martyres libertativis aeternae et fontaliter sublimativis sive dignificativis; Principatus et Potestates almos potentativis aeternae et fontaliter stabilitivis et honorificativis; Potestates et dignos rectores validativis aeternae et fontaliter triumphativis et innocensivis; Virgines et Virgines nobilitativis aeternae et fontaliter admirativis et decorativis; Archangelos et praedicatores revelativis aeternae et fontaliter venerativis et spectativis; Angelos et officiales pietatis contemplationibus aeternae et fontaliter provisivis et quietativis.

Varia de Resurrectione Christi.

(EX S. BERNARDINO SENONSI, VOL. II, SERM. 58).

3307 SED quoniam amore languebat, isto amore sic oculi cordis caligabant, ut non videret quem videbat, videbat enim Iesum, sed nesciebat quia Iesus est. O Maria, si quaeris Iesum, cur non recognoscis Iesum? ecce Iesus venit ad te, et quem quaeris quaerit te, et tu aestimas eum hortulanum? Est enim Iesus, est etiam hortulanus: ipse enim seminavit omne bonum semen in horto animae tuae, et epullantem infidelitatem nunc adventu extirpare. Quid est etiam hoc quod dicis, si sustulisti eum? de quo intelligis eum? quis intelligit eum, quae tamen nomen illius tuus est notus, sed tua desideria novit: nescis quisnam sit quem tanta diligentia quaeris: quem eam interrogas, ac si praesente ipso illum eam in monumento clausisset? quem eum? quid iste si hortulanus est de isto de quo quaeris agnovit? hoc nempe eum desiderio quaerentis agit, ut quod quaerit credat alios nosse. Sicut in Cant. I sponsa, ait: *Iudicate mihi quem diligit anima mea*. Sic etiam evenit in Maria.

3308 Sed, o Maria, optime nescia loqueris, quia non patrem, non fratrem, non sororem, non filium, non amicum terrenum inquiris, sed eum qui est, qui venturus est, ut dum sic profertur, sine agnominacione fuisse sciatur. Sed quid est mulier quod dicis, et ego eum tollam? Ioseph enim timuit, et non fuit ausus tollere corpus eius de cruce, nisi de nocte, et nisi peteret a Pilato: tu autem noctem non praestolaris, nec vereris, sed audacter promittis, dicens: *et ego eum tollam*? O Maria, si forte corpus Iesu positum est in atrio Principis Sacerdotum, ubi Apostolorum Princeps calefaciebat se ad ignem, quid factura esses? et ego eum tollam. Quid si esset in domo Pilati, et coram militum turba, quid inquam factura esses? et ego eum tollam. Sed in platea foret coram multitudine Iudaeorum, quid tunc faceres? et ego eum tollam.

3309 O admirabilis mulieris audacia! o mulier non mulier! nullum locum excipit, nihil anteponeit, sine timore dicit, absolute promittit: *Dicito mihi ubi posuisti eum, et ego eum tollam*? O mulier magna est constantia tua, magna est fides tua, sed quomodo mulier, qua valetudine, quibus viribus, quo ingenio corpus tam grave posses portare sola, quam tua fueris de portatoribus ad sepulchrum, numquid tecum tuas socias habere te credis? Recesserunt, ego eum tollam. Amor enim impossibile ad possibile sua opinione reduci, et quod nequit, efficere posse se credit.

FERIA SEXTA

Homilia S. Bonaventurae Episcopi.

DOM. II. POST PASCHA SERM. 4.

3310 **C**OGNOSCO oves meas, et cognoscut me meae.

3311 In verbo hoc describitur discretio bonorum a malis sub metaphora ovium dominici gregis. Haec autem discretio ex duplici parte trahit originem, videlicet, ex electione divini propoliti et cooperatione liberi arbitrii. Quantum ad primum dicit: *Cognosco oves meas*, illa scilicet notitia approbationis, quae dixit ad Moysen Exodi trigesimo tertio: *Novi te ex nomine, et invenisti gratiam coram me*. Quantum ad cooperationem liberi arbitrii subditur: *et cognoscent me meae*, illa scilicet notitia, de qua Sapientiae decimo quinto: *Nosse te consummata iustitia est, et scire iustitiam et virtutem tuam radix est immortalitatis*. Haec autem duo sunt, per quae signanter discernuntur oves Christi ab ovibus antichristi. Sed primum signaculum nos latet, cum sit certissimum, aeternum, occultum et Deo cognitum, secundum illud secundae ad Timotheum secundo: *Firmum fundamentum Dei stat, habens signaculum hoc: cognovit Dominus qui sunt eius*. Secundum vero aliquo modo nobis innotescit; unde secundum istud necesse habet currere nostrum iudicium discretivum.

3312 Discernitur ergo ovis Christi ab ove antichristi, hoc est iustus ab impio, quia impius est similis ovi aberranti, ovi agrotanti, ovi periclitanti. Ovi namque aberranti similis est per desertionem iustitiae; Isaiae quinquagesimo tertio: *Omnes nos quasi oves erravimus, unusquisque in viam suam declinavit*; hoc est, omnes recessimus a via communi in viam propriam; hoc est a veritate ad falsitatem, ab aequitate ad iniquitatem,

a charitate in cupiditatem. Peccator enim errat a via communi propter bonum proprium; et est haec magna caecitas; et hoc in die iudicii apparebit; Sapientiae quinto: *Erravimus a via veritatis, et iustitiae lumen non luxit nobis*.

3313 Ovi vero agrotanti similis est propter vulnerationem naturae, propter quam non tam est culpabilis quam miser et miserabilis, secundum illud Matthaei nono: *Videns Iesus turbas, misertus est eis, quia erant vexati et iacentes sicut oves non habentes pastorem*. Describit hic morbum in hoc, quod dicit, quod erant vexati et iacentes; et causam morbi in hoc, quod subdit: *Sicut oves non habentes pastorem*, quia ipse idem est pastor et pastus. Sicut autem ovis carens pabulo in omnibus suis virtutibus infirmatur, sic anima, quae recedit a Christo in omnibus suis virtutibus infirmatur et contabescit.

3314 Ovi periclitanti, similis est propter reatum mortis aeternae, secundum illud Psalmi: *Sicut oves in inferno positi sunt, mors depascet eos*. Et quia ad illud periculum frequenter veniunt propter culpam pastoris, ideo Ezechielis trigesimo quarto: *Disperae sunt oves meae, eo quod non esset pastor, et factae sunt in devorationem omnium bestiarum agri, id est, daemonum*. Hoc damnum requiritur de manu pastorum; et ideo valde periculosum est negligentibus et laboriosum vigilantibus, exemplo Iacob, de quo Genesis trigesimo primo: *Oves tuae et caprae steriles non fuerunt, arietes gregis tui non comedi, etc.*

3315 Iustus autem similis est ovi reducendae, deducendae, et perducendae.

3316 Similis est, inquam, ovi reducendae a devio erroris, secundum illud primae Petri secundo: *Erratis sicut oves errantes, sed conversi estis nunc ad pastorem et episcopum animarum vestrarum*. Hoc

enim factum est, non quia nos quaesierimus eum, sed quia ipse nos, secundum quod petebat Propheta in Psalmo: *Erravi sicut ovis, quae perit; quare servum tuum, quia mandata tua non sum oblitus*; et hoc quidem, cum de coelo propter nostram salutem descendit, secundum illud Lucae decimo quinto: *Quis ex vobis homo, qui habet centum oves, et si perdidit unam ex illis, nonne dimittit nonaginta novem in deserto et vadit ad illam quae perierat, donec inveniat eam?* Nam, ut redimeret nos morti se obtulit sicut ovis, secundum illud Isaiae quinquagesimo tertio: *Sicut ovis ad occisionem ducetur, etc.*

3317 Similis est etiam ovi *deducendae* per semitam rectitudinis, secundum illud Psalmi: *Deducisti sicut oves populum tuum in manu Moysi et Aaron*. In quo designatur, quod deductio populi Christiani per viam rectitudinis est per viam *iustitiae* et *miseri cordiae*. Et hoc designat *Moyses*, qui populum iudicabat, et *Aaron*, qui populum Deo reconciliabat. Hoc designabat *columna ignis et nubis*; in igne enim terror est severitatis, in nube, obumbratio pietatis. Et haec duo in quolibet ovis ductore debent esse, et per hanc duplicem viam debet quilibet incedere et maxime illi qui intente debent dominicis vestigiis adhaerere de quibus in Psalmo: *Qui regis Israel, intende, qui deducis velut ovem Ioseph*. Modus, quo deducit, describitur Ioannis decimo: *Cum proprias oves miserit, ante eas vadit, et oves illum sequuntur, quia sciunt vocem eius. Alienum non sequuntur, quia non noverunt vocem alienorum*; ubi describitur perfecta iustitia in faciendo bonum et declinando malum.

3318 Similis est etiam ovi *perducendae* ad mansionem quietis, secundum illud Ezechielis trigesimo quarto: *Ego pascam*

oves meas et ego eas accubare faciam, dicit Dominus Deus. Ubi, rogo, faciet accubare? Certe in Ierusalem, quae interpretatur *visio pacis*, hoc est in reque contemplationis. Et optime iungit ista duo, *visionem et pacem*, quia illi soli idonei sunt ad contemplationem, qui habent pacem, quae est thronus Salomonis. Hanc non habent nisi mites et humiles, qui sunt oves, qui sunt maxime dispositi ad gratiam contemplationis. Unde Rachel, per quam designatur contemplativa vita, interpretatur *videns principium*, sive *videns Deum*; et intelligitur ovis, quia solus ille qui est simplex, mitis et humilis, potest Dominum intueri solum, quod non expargat se exterius; propter quod Canticorum primo: *Si ignoras te, o pulcherrima inter mulieres, egredere et abi post vestigia gregum, etc.* Et ideo consilium est ut *minet gregem ad interiora deserti*, sicut fecit Moyses, Exodi tertio, ubi vidit Deum. Via autem est Christus, qui dicit Ioannis decimo: *Ego sum hostium, per me si quis introierit, salvabitur et ingredietur et egredietur et pascua inveniet*. Ingre ditur intra se, et egredietur extra se et supra se; vel *ingredietur*, ad contemplationem Divinitatis, et *egredietur*, ad contemplationem humanitatis, etc.

Varia de Resurrectione Christi.

(EX S. BERNARDINO SENENSIS, VOL. II, SERM. 59.)

3319 T ergo, bone Iesu, noli ultra protrahere desiderium eius, quia iam triduo sustinet, nec habet unde satiet esurientem animam suam, nisi tu te manifestando porrigas illi panem corporis tui. Non enim diu poterit retinere vitam corporis sui, nisi cito manifestes vitam animae suae.

3320 Dixit ei Iesus: Maria; haec siquidem vox exprimit nomen eius, penetravit animam eius, solitam virtutem in verbo illo sensit, sola solum solite intellexit, ac per hoc solitam vocem agnovit; Ubi ergo audivit Maria, sic enim consecraverat eam vocare Magister eius, persensit in ipso nomine

dulcedinem Dei, et per eam cognovit ipsum a quo vocabatur, esse Magistrum suum.

3321 Tunc vero revexit spiritus eius, et tunc recepit etiam fidem, unde statim in genere dixit ei: *Rabboni, quod dicitur Magister*, quo conversa utique ad loquentem, et quam primo conversa esset retrorsum, et illum vidisset, ut hortulanum, sua interrogatione completa, reconverit oculos ad se pulerum, ac undique girabat aspectum, sperans ex aliqua parte apparere dilectum; nunc vero audita voce, quasi subito se convertit ad eum vocans Magistrum, cuius dulcedinem senserat in doctrina.

3322 O mutatio dexteræ excelsi! o pietas Salvatoris! o misericordia Redemptoris! conversus est dolor magnus in gaudium maximum; mutati sunt dolores in lacrymas gaudii et amoris. Sed arbitrabatur Maria non se indigere verbo, quae invenerat verbum, et longe utilius fore arbitrabatur tangere verbum, quamiam audiens verba currit ad pedes eius, ut amplexaretur, et oscularetur eos. O amor fortis, et impatiens, non ei sufficit videre Iesum, et cum Iesu loqui, nisi etiam tangeret Iesum! Sciebat enim, quod *virtus de illo exibat et sanabat omnes*.

SABBATO

Homilia S. Thomae Aquinatis.

IN IOANN. CAP. 10.

3323 Hic exponit secundam clausulam praemissae parabolae, scilicet, *Qui intrat per ostium, pastor est ovium*. Et primo ponit expositionem; secundo manifestat eam, ibi, *Ego sum pastor bonus, etc.* Exponit autem illam particulam, dicens se esse pastorem bonum; secundo subdit boni pastoris officium, ibi, *Bonus pastor animam suam dat pro ovibus suis*; tertio ostendit de malo pastore contrarium, ibi, *Mercenarius autem... videt lupum venientem, et fugit*. Dicit ergo quantum ad primum: *Ego sum pastor bonus*. Quod autem Christus sit pastor, manifeste ei competit: nam sicut per pastorem grex gubernatur et pascitur, ita fideles per Christum spirituali cibo, et etiam corpore et sanguine suo reficiuntur; I Petr. II, 25;

Eratis aliquando sicut oves non habentes pastorem; sed conversi estis nunc ad pastorem et episcopum animarum vestrarum; Is. XL, 11: *Sicut pastor gregem suum pascet*. Sed ad differentiam mali pastoris et furis addit, *Bonus*. Bonus, inquam, quia implet pastoris officium, sicut bonus miles dicitur qui implet militis officium. Sed cum Christus dixerit supra, pastorem intrare per ostium, et iterum se esse ostium, hic autem dicat se esse pastorem; oportet quod ipse per semetipsum intret. Et quidem per seipsum intrat, quia seipsum manifestat, et per seipsum novit Patrem. Nos autem per illum intramus, quia per ipsum beatificamur. Sed attende, quod nullus alius est ostium nisi ipse, quia nullus alius est lux vera, sed per participationem; supra I, 8: *Non erat ille lux, scilicet Ioannes Baptista, sed ut testimonium perhiberet de lumine*. Sed de Christo dicitur: *Erat lux vera quae illuminat omnem hominem*. Et ideo esse ostium nemo se dicit: hoc sibi ipse Christus proprie retinuit; esse autem pastorem, aliis communicavit, et membris suis dedit: nam et Petrus pastor, et ceteri Apostoli pastores fuerunt, et omnes boni Episcopi; Ierem. III, vers. 5: *Dabo vobis pastores secundum cor meum*. Licet autem praepositi Ecclesiae, qui filii sunt, omnes pastores sint, ut Augustinus dicit; ideo tamen singulariter dicit, *Ego sum pastor bonus*, ut insinuet virtutem charitatis. Nullus enim est pastor bonus nisi per charitatem efficiatur unum cum Christo, et fiat membrum veri pastoris.

3324 Officium boni pastoris est charitas; unde dicit: *Bonus pastor animam suam dat pro ovibus suis*. Sciendum est enim, quod differentia est inter bonum pastorem et malum: nam bonus pastor intendit commodum gregis; malus autem commodum proprium: et haec differentia

tangitur Ezech. xxxiv, 2: *Vae pastoribus qui pascunt semetipsos. Nonne greges pascuntur a pastoribus?* Qui igitur utitur grege ut semetipsum tantum pascat, non est pastor bonus. Ex quo sequitur quod pastor malus, etiam corporalis, nullum detrimentum vult sustinere pro grege, cum non intendat eorum commodum, sed proprium. Bonus vero pastor, etiam corporalis, sustinet multa pro grege, cuius bonum intendit; unde Iacob dixit Genes. xxxi, 40: *Nocte ac die gelu urebar et aestu.* Sed in corporalibus pastoribus non exigitur a bono pastore ut exponat se morti propter salutem gregis. Sed quia spiritualis gregis salus praeponderat corporali vitae pastoris, ideo cum periculum imminet de gregis salute, debet quisque spiritualis pastor, corporalis vitae sustinere dispendium pro gregis salute: et hoc est quod Dominus dicit: *Bonus pastor animam suam, idest vitam corporalem, ponit pro ovibus suis, idest auctoritate et charitate.* Utrumque enim exigitur, et quod ad eum pertineant, et quod eas amet: nam primum sine secundo non sufficit. Huius autem doctrinae Christus nobis exemplum praebuit; I Ioann. iii, 16: *Si Christus posuit animam suam pro nobis, et nos debemus pro fratribus animas ponere.*

3325 Hic agit de malo pastore, ostendens, ei contrarias condiciones inesse a conditionibus boni pastoris. Et primo ponit mali pastoris condiciones; secundo ostendit quomodo ipsae condiciones se invicem consequuntur, ibi, *Mercenarius autem.... fugit.* Circa primum duo facit. Primo ponit condiciones mali pastoris; secundo insinuat periculum imminens gregi, ex malo pastore, ibi, *Et lupus rapit, etc.*

3346 Notandum autem, quod ex his quae dicta sunt de bono pastore et his quae dicuntur de malo, triplex differentia con-

ditionum ipsorum, scilicet boni et mali pastoris, accipi potest. Prima quidem distinctio accipitur quantum ad intentionem; secunda quantum ad effectum; tertia quantum ad sollicitudinem. Differunt ergo primo in intentione, et hoc ex nomine utriusque: nam primus dicitur pastor, ex quo datur intelligi quod intendit pascere gregem; Ezech. xxxiv, 2: *Nomine gregis pascuntur a pastoribus?* Iste autem, scilicet malus, dicitur mercenarius, quasi mercedem quaerens: ut sic differant in hoc: quod bonus pastor quaerit utilitatem gregis; mercenarius autem principaliter commodum proprium. Haec etiam differentia est inter regem et tyrannum, ut Philosophus dicit, quia rex in suo regimine intendit utilitatem subditorum; tyrannus vero utilitatem propriam; unde est sicut mercenarius: Zach. ii, 12: *Si bonum est in oculis vestris, afferte mihi mercedem.*

Sed numquid possunt quaerere etiam boni pastores mercedem? Videtur quod sic; Eccli. xxxvi, 18: *Da mercedem, Domine, sustentibus te;* Is. xl, 10: *Ecce merces eius cum eo;* et Luc. xv, 17: *Quantum mercenarii in domo patris mei abundant panibus!*

3348 Respondeo dicendum, quod merces potest accipi dupliciter: scilicet communiter et proprie. Communiter quidem, omne quod meritis redditur, dicitur merces: et quia vita aeterna, quae est Deus: I Ioann. ult., 20: *Hic est verus Deus, et vita aeterna: meritis redditur;* ideo ipsa vita aeterna merces dicitur. Et hanc mercedem potest et debet quaerere quilibet bonus pastor. Proprie autem dicitur merces aliquid segregatum ab haereditate; et ad hanc non debet habere respectum ille qui est verus filius, ad quem spectat haereditas; sed ad eam respectum habent servi et mercenarii. Unde, cum vita aeterna sit hereditas nostra,

qui operatur habens ad eam respectum, operatur ut filius; qui vero intendit aliquid seorsum ab ea (puta terrenis commodis inhiat, honore praelationis gaudet) mercenarius est.

3329 Secundo distinguuntur quantum ad sollicitudinem: quia de bono pastore dicitur quod oves sunt suae, non solum commissione, sed etiam amore et sollicitudine; Phil. i, 7: *Eo quod habeam vos in corde, etc.*; sed de mercenario dicitur: *Cuius non sunt oves propriae;* idest, earum sollicitudinem non habet; Ezech. xxxiv, vers. 8: *Neque quaesierunt pastores gregem meum, sed pascebant semetipsos.* Tertio differunt quantum ad effectum: nam bonus pastor qui diligit gregem, animam suam dat pro eo; idest, exponit se periculo vitae corporalis. Malus autem, quia nullum affectum habet ad gregem, fugit cum videt lupum. Unde dicit: *Videt lupum venientem, et dimittit oves.*

3330 Lupus iste tripliciter accipitur. Primo quidem diabolus tentans: Eccli. xii, 21: *Sed si communicabit aliquando lupus cum agno, sic peccator iusto.* Secundo vero haereticus mactans; Matth. vii, 15: *Attendite a falsis Prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ovium;* Act. xx, 29: *Ego scio quoniam intrabunt post discessionem meam lupi rapaces in vos, non parcentes gregi.* Tertio tyrannus saeviens: Ezech. ii, 27: *Principes eius in medio eius quasi lupi.* Debet ergo bonus pastor contra hunc lupum triplicem, subditum gregem tueri: dum scilicet videns lupum, idest tentationem diabolicam, deceptionem haereticam et saevitiam tyrannicam, opponit se: contra quod dicitur Ezech. xiii, 5: *Non ascendistis ex adverso, neque opposuistis murum pro domo Israel.* Et ideo dicitur de malo pastore, quod *fugit et dimittit oves;* Zach. ii, 17: *O pastor, et idolum derelinquens*

gregem; quasi dicat: Non est pastor, sed similitudinem et idolum geris pastoris; Ier. xlvii, 21: *Mercenarii eius in medio eius, quasi vituli saginati versi sunt, et fugerunt simul, nec stare poterunt.*

3331 Sed contra hoc est quod dicitur Matth. cap. v, 11: *Si vos persecuti fuerint in una civitate, fugite in aliam.* Ergo videtur quod licet pastori fugere. Respondeo dicendum, quod ad hoc est duplex solutio. Una est Augustini super Ioan-nem. Est enim duplex fuga: scilicet animi et corporis. Quod autem hic dicitur, *Dimittit oves et fugit,* intelligitur de fuga animi: nam dum malus pastor a lupo sibi periculum metuit, resistere eius iniustitiae non praesumit; sed fugit non mutando locum, sed subtrahendo solatium, refugiens scilicet gregis sollicitudinem. Sed haec expositio necessaria est quantum ad primum lupum: nam contra diabolum non oportet corporaliter fugere. Sed quia contingit etiam aliquem pastorem fugere corporaliter propter aliquos lupos, scilicet haereticum habentem potestatem et tyrannum; ideo adhibenda est alia responsio, quam Augustinus ponit in Epistola ad Honoratum. Nam, ut ipse dicit, videtur quod liceat etiam corporaliter fugere lupos, non solum ex auctoritate Domini supra posita, sed etiam exemplo sanctorum aliquorum: puta Athanasii et aliorum persecutores fugentium. Non enim quia fugit, sed quia dimittit oves vituperatur: unde si posset fugere non dimittendo oves, non esset vituperabile. Contingit enim aliquando quod quaeritur persona praelati; aliquando totus grex. Manifestum est autem quod si quaeratur sola persona praelati, possunt alii loco sui ad gregis custodiam deputari, qui vice sui consolentur et gubernent gregem. Unde si sic fugiat, non dicitur dimittere oves; et hoc modo, in casu,

figere licet. Si autem quaeratur totus greges, aut oportet quod pastores omnes simul sint cum ovibus, aut oportet quod aliqui ex eis remaneant, et aliqui recedant. Si autem totaliter deserant gregem, tunc eis competit quod hic dicitur: *Videt lupum venientem, et dimittit oves, et fugit.*

3332 Hic ponitur periculum imminens, quod est duplex. Unum est ovium rapina; unde dicit: *Lupus rapit*; scilicet, quod alienum est, sibi usurpat. Fideles enim Christi sunt eius oves. Tunc igitur aliquis haeresiarcha et lupus rapit oves, quando fideles Christi ad doctrinam suam falsam attrahit; Ezech. xxxiv, vers. 8: *Factus est grex meus in directionem omnium bestiarum agri.* Aliud periculum est ovium dispersio; unde dicit, *Et dispergit oves*, in quantum aliqui seducuntur, et aliqui persistunt; Ezech. cap. xxxiv, 6: *Dispersi sunt greges mei; et non erat qui requireret.*

3333 Hic ostendit quomodo praedictae conditiones se invicem consequuntur: nam ex primis duabus sequitur tertia. Ex hoc enim quod quaerit utilitatem suam, et non afficitur ad gregem per amorem et sollicitudinem, sequitur quod non velit pro eo incommodum sustinere; et ideo dicit: *Mercenarius autem fugit*, ideo scilicet quia mercenarius est; idest, quaerit commodum proprium quantum ad primam conditionem; et non pertinet ad eum de ovibus; idest, non eas diligit, neque pro eis sollicitatur, quantum ad secundam conditionem eius. Unde Iob cap. xxxix, 16, dicitur de malo pastore: *Induratur ad filios quasi non fuerint sui.* E converso autem est de bono pastore: nam gregis commodum quaerit, non proprium; Philipp. iv, 17: *Non quaero datum, sed quaero fructum*, etc. Et pertinet ad eum de ovibus; idest, eas diligit, et de eis sollicitatur; Philipp. 1, 7: *Eo quod habeam vos in vinculis meis*, etc.

Hic Dominus probat suam expositionem: et primo resumit quod probare intendit; secundo probationem inducit, ibi, *Et cognosco oves meas*; tertio eam manifestat, ibi, *Propterea me Pater diligit.* Dicit ergo primo: *Ego sum pastor bonus.* Hoc expositum est supra; Ezech. cap. xxxiv, 11: *Requiram oves meas in die illa, sicut visitat pastor gregem suum.*

3335 Consequenter cum dicit, *Et cognosco oves meas*, probat quod dicit. Duo autem dicit de se; scilicet, quod est pastor, et quod est bonus. Primo ergo probat quod sit pastor; secundo quod pastor bonus. Pastorem autem se esse probat per duo signa posita superius de pastore: quorum primum est quod oves proprias vocat nominatim; et quantum ad hoc dicit: *Et cognosco oves meas*; II Tim. 1, 19: *Novit Dominus qui sunt eius.* Cognosco, inquam, notitia non solum simpliciter, sed etiam probationis et dilectionis; Apoc. 1, 5: *Dilexit nos, et lavit nos a peccatis nostris.* Secundum signum est quod oves vocem eius audiunt, et sciunt eum; et quantum ad hoc dicit: *Et cognoscent me meae*; meae, inquam, praedestinatione, vocatione et gratia; quasi dicat: Ipsae me diligentes obsequuntur: unde hoc intelligitur de notitia dilectionis: de qua dicitur Ier. xxxi, 34: *Omnes cognoscent me a minimo usque ad maiorem*, etc. Bonum autem pastorem se ostendit, ostendens se habere officium boni pastoris, quod est ut animam suam ponat pro ovibus suis. Et primo ponit causam huius; secundo ipsum inducit; tertio subdit fructum signi. Causam autem huius signi scilicet quod animam suam ponit pro ovibus suis, est notitia quam habet de Patre: et quantum ad hoc dicit: *Sicut novit me Pater, ego agnosco Patrem, et animam meam pono pro ovibus meis.* Et hoc quidem verbum dupliciter potest exponi.

Uno modo, ut ly *sicut* significet similitudinem; et hoc modo notitia huius potest communicari creaturae alicui; I Cor. xiii, 12: *Cognoscam sicut et cognitus sum*; idest, sicut cognitus sum sine velamine, ita sine velamine cognoscam. Alio modo ut ly *sicut* importet aequalitatem; et tunc cognoscere Patrem sicut cognitus est ab eo, est proprium solius Filii: quia solus Filius cognoscit Patrem comprehendendo, sicut Pater comprehendendo cognoscit Filium; Matth. xi, 27: *Nemo novit Filium nisi Pater, neque Patrem quis novit nisi Filius*, notitia scilicet comprehensionis. Ideo autem Dominus hoc dicit, quia in hoc ipso quod cognoscit Patrem, cognoscit eius voluntatem, in qua erat ut Filius pro salute humani generis moreretur: in quo etiam dicit se mediator Dei et hominis. Nam sicut ad oves se habet ut cognitus et cognoscens; ita et ad Patrem: quia sicut Pater eum novit, ita ipse Patrem cognoscit. Consequenter cum dicit, *Et animam meam pono pro ovibus meis*, ponit ipsum signum; I Ioann. iii, 16: *In hoc cognovimus charitatem Dei, quoniam ille pro nobis animam suam posuit*, etc. Sed cum in Christo sint tres substantiae, scilicet substantia Verbi, animae et corporis, quaeritur quis loquatur cum dicit: *Animam meam pono*. Si dicas, quod Verbum hic loquitur, non est verum: nam Verbum numquam animam posuit, cum numquam fuerit ab anima separatum. Si autem dicas quod anima loquitur; hoc etiam impossibile videtur, quia nihil separatur a seipso. Si vero dicas, quod quantum ad corpus Christus hoc dicit, nec hoc videtur, quia corpus non habet potestatem iterum sumendi eam.

3336 Dicendum ergo ad hoc, quod in morte Christi, anima fuit separata a carne; alias non fuisset vere mortuus; sed divinitas numquam separata fuit in Chri-

sto ab ipsa anima et carne; sed unita fuit animae descendentem ad inferos et corpori existenti in sepulcro: et ideo corpus virtute divinitatis animam posuit, et iterum resumpsit eam.

3337 Consequenter cum dicit, *Et alias oves habeo*, etc., ponit fructum mortis Christi, qui est salus non solum Iudaeorum, sed etiam gentium: quia enim dixerat, *Animam meam pono pro ovibus meis*, Iudaei reputantes se oves Dei, secundum illud Ps. lxxviii, 13: *Nos autem populus eius, et oves pascuae eius*; possent dicere, quod pro eis tantum animam poneret. Sed Dominus addit dicens, quod non tantum pro eis, sed etiam pro aliis; infra xi, 51: *Hoc a semetipso non dixit; sed cum esset pontifex anni illius, prophetauit, quia Christus mortuus erat pro gente, et non tantum pro gente, sed ut filios Dei, qui erant dispersi, congregaret in unum.* In isto autem fructu Dominus tria facit. Primo ponit gentium praedestinationem; secundo earum per gratiam vocationem; tertio ipsarum iustificationem. Quantum ad primum dicit: *Alias oves habeo*, scilicet gentes, quae non sunt ex hoc ovili, scilicet de genere carnis Israel, quod erat quasi ovile; Mich. 11, 12: *Congregabo Iacob totum te.* Nam sicut oves in ovili concluduntur, sic isti in praecipitis legalibus conclusi custodiebantur, ut habetur Gal. iii. Istas, inquam, oves, scilicet gentes, habeo a Patre per aeternam praedestinationem; Ps. 11, 8: *Postula a me, et dabo tibi gentes haereditatem tuam*; Is. xlix, 6: *Parum est ut sis mihi servus ad suscitandas tribus Iacob, et foeces Israel convertendas: dedi te in lucem gentium, ut sis salus mea usque ad extremum terrae.* Quantum ad secundum dicit: *Et illas oportet me adducere*; id est, opportunum est secundum ordinem divinae praedestinationis ad gratiam vocare.

3338 Sed contra. Matth. xv, 24, dicit Dominus: *Non sum missus nisi ad oves quae perierunt domus Israel.* Responsio. Dicendum, quod ad oves domus Israel tantum missus est Iesus, ut eis corporaliter praedicaret: secundum illud Rom. xv, 8: *Dico autem Christum Iesum ministrum fuisse circumcisionis propter veritatem Dei, ad confirmandas promissiones patrum.* Gentes autem adduxit per Apostolos suos; Is. ult., 19: *Mittam ex eis qui reliqui fuerint, ad gentes.*

3339 Quantum ad tertium dicit: *Et vocem meam audient.* Ubi tria ponuntur necessaria ad iustitiam christianae religionis. Primum est obedientia mandatorum Dei, et quantum ad hoc dicit: *Et vocem meam audient;* id est, servabunt mandata mea; Matth. ult., 20: *Docentes eos servare omnia quaecumque mandavi vobis;* Ps. xvii, vers. 45: *Populus quem non cognovi (id est, quem non approbavi) auditu auris obediit mihi.* Secundum est unitas charitatis; et quantum ad hoc dicit: *Et fiet unum ovile;* id est, ex duabus gentibus, Iudaico et Gentili populo, una Ecclesia fidelium; Ephes. iv, 5: *Una fides;* et Philipp. ii, 14: *Ipsae est pax nostra qui facit utraque unum.* Tertium est unitas fidei; et quantum ad hoc dicit: *Et unus pastor;* Ezech. cap. xxxvii, 24: *Et pastor unus erit ovium eorum, scilicet, Iudaeorum et Gentilium.*

Varia de Resurrectione Christi.

(EX S. BERNARDINO SENENSIS, VOL. II, SERM. 58).

3340 **D**IXIT ET IESUS: *Noli me tangere, nondum enim ascendi ad Patrem meum,* scilicet, secundum tuum iudicium infidele: ac si aperte dicat, tibi non ascendi, quasi eam de infidelitate redarguens, quod non erodisset perfecte aequalium esse se Patri: vel forte hoc ait, ut eam humiliaret, ne nimis praesumeret, quia ipsum resuscitatum prima omnium conspexisset: distulitque et concedere tatum, donec secunda vice eum alii appareret.

3341 O dulcissime Domine, o pie Magister, quam

bonus es iis, qui recto sunt corde! O quam beati pedes, qui in simplicitate cordis quaerunt te, et quam felices sunt qui sperant in te! Verum utique est, et indubitanter est verum, quod tu diligis omnes diligentes te, et nunquam deseris sperantem in te. Ecce enim haec dilectrix tua simplicitate quaerebat te, et veraciter invenit te, sperabat in te, et non derelicta est a te.

DOMINICA III. POST PASCHA

LECTIO SANCTI EVANGELII SECUNDUM IOANNEM.

Ioann. XVI, 16-22.

In illo tempore: Dixit Iesus discipulis suis: Modicum et iam non videbitis me: et iterum modicum, et videbitis me: quia vado ad Patrem.

17. Dixerunt ergo ex discipulis eius ad invicem: Quid est hoc, quod dicit nobis: Modicum, et non videbitis me, et iterum modicum, et videbitis me, et quia vado ad Patrem?

18. Dicebant ergo: Quid est hoc, quod dicit Modicum? nescimus quid loquitur.

19. Cognovit autem Iesus, quia volebant eum interrogare: et dixit eis: De hoc quaeritis inter vos, quia dixi: Modicum, et non videbitis me: et iterum modicum, et videbitis me.

20. Amen, amen dico vobis: quia plorabitis, et flebitis vos, mundus autem gaudebit: vos autem contristabimini, sed tristitia vestra vertetur in gaudium.

21. Mulier cum parit, tristitiam habet, quia venit hora eius: cum autem peperit puerum, iam non meminit pressurae propter gaudium, quia natus est homo in mundum.

22. Et vos legitur nunc quidem tristitiam habetis, iterum autem videbo vos, et gaudebit cor vestrum: et gaudium vestrum nemo tollet a vobis.

Homilia S. Augustini Episcopi.

IN EVANG. IOANN. TRACT. 101.

HAEC Domini verba ubi ait: *Modicum et iam non videbitis me, et iterum modicum et videbitis me, quia vado ad Patrem,* ita obscura erant discipulis, antequam id quod dicit impletum esset, ut quaerentes inter se quid esset quod diceret, omnino se faterentur nescire. Sequitur enim Evangelium: *Dixerunt ergo ex discipulis eius ad invicem, quid est hoc quod dicit nobis: Modicum et non videbitis me, et iterum modicum et videbitis me, et quia vado ad Patrem?* Dicebant ergo: *Quid est hoc*

quod dicit, *Modicum? Nescimus quid loquitur.* Hoc enim est quod eos movebat, quia dixit: *Modicum et non videbitis me, et iterum modicum et videbitis me.* Nam in praecedentibus quia non dixerat: *Modicum,* sed dixerat: *Ad Patrem vado, et iam non videbitis me* (IOANN. XVI, 10): tamquam aperte illis visus est locutus, nec inter se de hoc aliquid quaesierunt. Nunc ergo quod illis tunc obscurum fuit, et mox manifestatum est, iam nobis utique manifestum est: post paululum enim passus est, et non viderunt eum: rursus post paululum resurrexit, et viderunt eum. Illud autem quod ait: *Iam non videbitis me,* quia isto verbo, id est, *iam* hoc intelligi voluit, quod eum ulterius non viderent, ibi exposuimus quomodo accipiendum sit, ubi dixit: *De iustitia arguet mundum Spiritus sanctus, quia ad Patrem vado, et iam non videbitis me,* quia, scilicet, mortalem Christum ulterius non viderent.

3343 *Cognovit autem Iesus,* sicut sequens Evangelista dicit, *quia volebant eum interrogare, et dixit eis: De hoc quaeritis inter vos, quia dixi: Modicum et non videbitis me, et iterum modicum et videbitis me. Amen, amen dico vobis, quia plorabitis et flebitis vos, mundus autem gaudebit: vos autem contristabimini, sed tristitia vestra in gaudium erit* (Ibid. 19). Et hoc sic accipi potest, quia contristati sunt discipuli de morte Domini, et confestum de resurrectione laetati: mundus autem, quo nomine significati sunt inimici, a quibus Christus occisus est, tunc utique laetati sunt occiso Christo, quando sunt discipuli contristati. Mundi quippe nomine malitia potest mundi huius intelligi, id est, hominum mundi huius amicorum. Unde Iacobus apostolus in epistola sua dicit: *Quicumque fuerit amicus esse huius saeculi, inimicus Dei constituitur* (IACOB. IV, 4): quibus inimi-

citis Dei factum esse, ut nec eius Unigenito parceretur.

Deinde subiungit et dicit: *Mulier cum parit, tristitiam habet, quia venit hora eius: cum autem pepererit puerum, iam non meminit pressurae propter gaudium, quia natus est homo in mundum: et vos igitur nunc quidem tristitiam habetis; iterum autem videbo vos, et gaudebit cor vestrum, et gaudium vestrum nemo tollet a vobis* (IOANN. XVI, 21, 22). Nec ista similitudo ad intelligendum videtur esse difficilis: quoniam comparatio eius in promptu est, eodem ipso exponente cur dicta sit. Parturitio quippe tristitiae, partus autem gaudio comparatur, quod tunc maius esse consuevit, quando non puella, sed puer nascitur. Quod vero ait: *Gaudium vestrum nemo tollet a vobis,* quia gaudium eorum est ipse Iesus, significatum est quod ait Apostolus: *Christus surgens a mortuis iam non moritur, et mors ei ultra non dominabitur* (ROM. VI, 9).

3345 Hucusque in isto Evangelii capitulo, unde hodie disputamus, velut facili intellectu omnia cucurrerunt: acrior necessaria est in his quae sequuntur intentio. Quid est enim quod ait: *Et in illo die me non rogabitis quidquam?* (IOANN. XVI, 23). Hoc verbum quod est rogare, non solum petere, verum etiam interrogare significat; et graecum evangelium, unde hoc translatum est, tale habet verbum quod utrumque possit intelligi, ut haec ambiguitas nec inde solvatur: quamquam etsi solveretur, non ideo nulla quaestio remaneret. Dominum etenim Christum postquam resurrexit; et interrogatum legimus et rogatum. Nam interrogatus est a discipulis ascensurus in coelum, quando praesentaretur et quando regnum esset Israel (ACT. 1, 6): cum vero iam esset in coelo, rogatus est a sancto Stephano, ut Spiritum eius acciperet (Ibid. vii, 58). Et quis audeat vel cogitare vel